

Dél-alföldi Regionális Államigazgatási Hivatal

HIVATALI TÁJÉKOZTATÓ

IV. évfolyam – 2010. évi 4. szám

MELLÉKLETE

Az Alkotmánybíróság 2009. évben hozott önkormányzati jogalkotást érintő döntéseinek tematikus összefoglalója

Tartalom

1. JOGALKOTÁS, JOGSZABÁLYSZERKESZTÉS	3
1.1. Helyi jogalkotáshoz kapcsolódó határozat	3
1.2. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozat	3
2. KÖZSZOLGÁLTATÁS	4
2.1. Ivóvíz-szolgáltatás és szennyvízelvezetés díja	4
2.2. Hulladékgyűjtés és hulladékkezelés	4
2.3. Távhőszolgáltatás	5
2.4. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozat	8
3. ÉPÍTETT KÖRNYEZET	9
3.1. Helyi építési szabályzat	9
3.2. Szabályozási terv	10
3.3. Elővásárlási jog	10
3.4. Változtatási tilalom	11
4. KÖRNYEZETVÉDELEM, ÁLLATTARTÁS	12
4.1. Állattartás	12

4.2. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozatok _____	14
5. HELYI ADÓ _____	15
5.1. Helyi jogalkotáshoz kapcsolódó határozatok _____	15
5.2. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozatok _____	18
6. KÖZTERÜLET-HASZNÁLAT, PARKOLÁS _____	19
6.1. Közterület igénybevétele _____	19
6.2. Parkolás _____	20
6.3. Köztisztaság, plakátok elhelyezése _____	20
6.4. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozat _____	21
7. SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI SZABÁLYZAT _____	22
8. TISZTELETDÍJ _____	23
9. SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK, GYERMEKVÉDELEM _____	24
9.1. Szociális ellátások _____	24
9.2. Gyermekvédelem _____	26
9.3. Intézményi térítési díj _____	28
10. EGYÉB TÁRGYBAN HOZOTT, ÖNKORMÁNYZATI JOGALKOTÁST ÉRINTŐ HATÁROZATOK _____	29
10.1. Vásár- és piactartás _____	29
10.2. Önkormányzati lakások bérlete _____	30
10.3. Adatvédelem _____	31
10.4. Lakásépítés és- vásárlás helyi önkormányzati támogatása _____	31
11. EGYÉB, MAGASABB SZINTŰ JOGSZABÁLYHOZ KAPCSOLÓDÓ HATÁROZATOK _____	32
11.1. A helyi önkormányzatokról szóló törvény _____	32
11.2. A közoktatásról szóló törvény _____	33
11.3. A köztisztviselők jogállásáról szóló törvény _____	33
11.4. Az Alkotmány értelmezése _____	34

1. JOGALKOTÁS, JOGSZABÁLYSZERKESZTÉS

1.1. Helyi jogalkotáshoz kapcsolódó határozat

56/2009. (V. 22.) AB határozat

Egy megyei jogú város közgyűlése a város építési szabályzata és szabályozási terve tárgyában 2004. év és 2007. év között több rendeletet, köztük új és módosító rendeletet fogadott el. A helyi rendeletalkotás során olyan formai, jogszabály szerkesztési hiba történt, mely az Alkotmány sérelmét eredményezte. Az Alkotmánybíróság határozatában arra a kérdésre adott választ, hogy érvényesen alkotható-e olyan rendelet, mely már egy korábban hatályon kívül helyezett rendeletet módosít, továbbá, hogy a hatályon kívül helyező rendelet későbbi hatályon kívül helyezése kihat-e a hatályon kívül helyezett rendeletre.

Alapvető alkotmányos követelmény, hogy a jogalkotás, ennek részeként a jogszabályok módosítása követhető legyen mind a jogalkotók és jogalkalmazók, mind a jogalanyok számára. Ha egy jogszabályt egy másik jogszabály módosítása céljából úgy alkotnak meg, hogy az alapul fekvő, módosítandó jogszabály már nem létezik, akkor ez az alkotmányos jogrendre, a jogbiztonságra különösen veszélyes. Helyi rendelet esetében a veszély mértéke még jelentősebb, ha az a település egészét, valamennyi ingatlanát és ingatlantulajdonosát érinti.

Míndez azt is jelenti, hogy a hatályon kívül helyező jogszabály utóbb történő hatályon kívül helyezése nem eredményezheti a már hatályon kívül helyezett jogszabály feléledését.

1.2. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozat

121/2009. (XII. 17.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság a határozatban alkotmányellenesnek minősítette a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvényt (a továbbiakban: Jat.) és 2010. december 31. napjával megsemmisítette azt. Az Alkotmánybíróság az indokolásban kifejtette, hogy a törvényalkotó a Jat. rendelkezéseit nem hozta összhangba az Alkotmányban szabályozott jogforrási rendszerrel, a jelenleg fennálló alkotmányos berendezkedéssel, aminek következtében a Jat. mai alakjában nem az a törvény, aminek az Alkotmány 7. § (2) bekezdése szerinti „jogalkotás rendjéről” szóló törvénynek lennie kellene. A Jat. egyes rendelkezései önmagukban véve ugyan nem feltétlenül alkotmányellenesek, azonban az alkotmányellenes részek megsemmisítése után a Jat. Alkotmányba nem ütköző rendelkezései már nem alkotnának értelmezhető és alkalmazható jogszabályt, ezért a fennmaradó „jogszabály-töredékek” megsemmisítését a jogbiztonság alkotmányos elve követelte meg.

2. KÖZSZOLGÁLTATÁS

2.1. Ivóvíz-szolgáltatás és szennyvízelvezetés díja

575/B/2008. AB határozat

Az Alkotmánybíróság a víz- és csatornadíjak vonatkozásában a készenléti díjat bevezető önkormányzati rendeleti előírás alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasította.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény nem írja elő sem az egytényezős, sem a kéttényezős ármegállapítás alkalmazásának kötelezettségét. Az alapdíj, a rendelkezésre állás ellenértékeként ugyanis azt garantálja, hogy a fogyasztó folyamatosan, szükség szerint bármikor igénybe veheti a vízszolgáltatást, amely a közműves ivóvíz mellett a tűzoltási célú vízfelhasználást is magában foglalja. Következésképpen a víz- és csatornadíjakról szóló helyi rendeletek alapdíjat megállapító rendelkezései nem sértik az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

2.2. Hulladékgyűjtés

607/B/2005. AB határozat

A vizsgált rendelkezés a hulladékkezelési közszolgáltatási díj mértékét állapítja meg a következők szerint: 1.485 Ft/hó, mely az ÁFÁ-t is tartalmazza. A rendelet a 110 literes űrméretet tekinti a családi házas övezetben a legkisebb edényzetnek és meghatározza a szállítás gyakoriságát. Az indítványozó szerint – az említett szabályozás miatt – az alacsony létszámú háztartásban is ugyanolyan összegű szemétszállítási díjat kell fizetni, mint a nagyobb létszámú, többgenerációs háztartásokban, mely rendelkezés diszkriminatív, és az alacsony jövedelemmel rendelkező embereket méltóságukban is sérti az igazságtalanul megállapított összeg megfizettetése miatt. Az indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

Az Alkotmánybíróság visszautalt egy hasonló indítvány elbírálása során hozott 506/B/2001. AB határozatára, amelyben rámutatott arra, hogy a rendszeresített legkisebb méretű gyűjtőedény kötelező igénybevételének az előírása a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűsége elvének sérelmét nem idézi elő. „Mindezzel nem ellentétes, ha a tulajdonos a rendelkezésre álló edény űrtartalmát nem teljes mértékig használja ki, míg mások azt teljes mértékig megtöltik”. Az Alkotmánybíróság nem csak a kifogásolt rendelkezést vizsgálta, hanem a rendelkezés tartalmának megállapításakor áttekintette a rendelet egészének normaszövegét. Megállapította, hogy az indítványozó által kifogásolt rendelkezés, amely a közszolgáltatásért fizetendő díjat háztartásonként és nem az ott lakók számát figyelembe véve határozza meg, nem ellentétes a magasabb szintű jogszabályi rendelkezésekkel. A sérelmezett rendelkezés a közszolgáltatás igénybevételére kötelezettek teljes körére azonos módon, az egységnyi díjtételek figyelembevételével határozza meg a közszolgáltatás díját, ezért a rendelkezés nem ütközik a hátrányos megkülönböztetés tilalmába.

932/B/2005. AB határozat

Az indítványozó véleménye szerint az az önkormányzati rendelkezés, melynek értelmében a rendszeres hulladékszállításba bevont területen az ingatlantulajdonos köteles a szervezett közszolgáltatást igénybe venni, sérti a Ptk. 201. § (1) bekezdésében foglalt egyenértékűség

elvét. Ezen elv alapján a szerződéssel kikötött szolgáltatásért egyenértékű ellenszolgáltatás jár, amelynek értéke a szolgáltatás értékéhez viszonyítva nem mutat feltűnően nagy különbséget. Jelen esetben a szolgáltatást és az ellenszolgáltatást is az önkormányzati rendelet határozza meg, így az egyenértékűség elvének betartása az önkormányzat kötelessége. Az önkormányzat olyan szerződési feltételt nem írhat elő, amely ezt a törvényi elvet sérti.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által támadott rendelkezés csak a kötelezően ellátott helyi közszolgáltatás igénybevételét írja elő a tulajdonos részére, a szolgáltatás egyenértékűségére vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz. Az összefüggés hiányára tekintettel *az indítvány elutasításra került.*

2.3. Távhőszolgáltatás

1/2009. (I.9.) AB határozat

2009. évben az Alkotmánybíróság első, távhővel kapcsolatos határozatának meghozatala során, kifogás alapján, jogorvoslati eljárás keretében, érdemben az Országos Választási Bizottságnak (a továbbiakban: OVB) a döntését vizsgálta, melyben az OVB a távhőszolgáltatásért fizetendő alapidj eltörlésre irányuló kérdést tartalmazó országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését tagadta meg. Az OVB határozatának rendelkező részét helybenhagyta, annak indoklását viszont nem tartotta helyesnek az Alkotmánybíróság. Az OVB határozatának indoklását a gazdasági verseny szabadságának korlátozására alapozta. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az OVB-nek nem a gazdasági verseny szabadságának sérelmére, hanem a feltenni kívánt kérdés egyértelműségének hiányára kellett volna alapoznia indoklását. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a választópolgári egyértelműség része, hogy a választópolgárok egyértelműen lássák a népszavazásra bocsátott kérdés megválaszolásának lehetséges következményeit. Az Alkotmánybíróság a kérdést félrevezetőnek tartotta, amely azt sugallta, hogy az alapidj eltörlésével csökken a távfűtés ára. Érvényes és eredményes népszavazás esetén sem csökkennének a távhőszolgáltatási díjak, hiszen a rendszer karbantartását, a hő előállításának, szállításának, átadásának díját valamilyen módon a jövőben is meg kellene fizetniük, így csak az árképzés módja változna meg. Az állampolgárok a kérdésre válaszolva előre nem tudhatják és nem is mérhetik fel döntésük várható következményeit, ami az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményét sérti.

21/2009. (II. 26.) AB határozat

A távhőszolgáltatásról szóló törvény végrehajtására alkotott helyi rendeletben a képviselő-testület a város egyes részein elrendelte a távhőszolgáltatás kötelező igénybevételét, és ezen a területen megtiltotta a közüzemi szerződés felmondását, illetőleg a távfűtés megszüntetését. Az Alkotmánybíróság a törvényt sértő rendelkezéseket megsemmisítette.

A távhőszolgáltatás helyi közszolgáltatás, a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény (a továbbiakban: Tszt.) 6. § (1) bekezdése alapján a távhőszolgáltatással ellátott létesítmények távhőellátásának biztosítása a települési önkormányzat kötelezettsége. A távhőszolgáltatás biztosítása tehát olyan helyi közfeladat, amely törvényi szabályozás alatt áll. Erre tekintettel az önkormányzat rendeletalkotási szabadsága korlátozott, a képviselő-testületet csak a törvény felhatalmazása alapján, a törvény keretei között illeti meg a szabályozás joga. A Tszt. rendeletalkotási felhatalmazását tartalmazó rendelkezései alapján a képviselő-testületnek arra nincs felhatalmazása, hogy rendeletében kötelezővé tegye a távhőszolgáltatás igénybevételét és megtiltsa a közüzemi szerződés felmondását.

22/2009. (II. 26.) AB határozat

Egy helyi építési szabályzat tartalmaz szabályozást a távhőszolgáltatással összefüggésben. A helyi rendelet megtiltotta a távhőszolgáltatással ellátott épületeknél a távhőszolgáltatási rendszerről való leválást. Az Alkotmánybíróság a rendelkezést törvénytörvényértőnek minősítette és megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Tszt. 6. § (2) bekezdés c) pontja alapján a képviselő-testület arra rendelkezik felhatalmazással, hogy rendeletében kijelölje azokat a területeket, ahol területfejlesztési, környezetvédelmi és levegő-tisztaságvédelmi szempontok alapján a távhőszolgáltatás fejlesztése célszerű. A képviselő-testületnek arra nincs felhatalmazása, hogy megtiltsa a távhőszolgáltatási rendszerről történő leválást. Arra sincs felhatalmazása, hogy rendeletében a hőellátó rendszerek kialakítását, átalakítását korlátozza, s az érintettek számára a távhőszolgáltatás igénybevitelét ezáltal kötelezővé tegye. Alkotmánybíróság rámutatott arra is hogy a távhőszolgáltatással összefüggő helyi szabályozásnak akkor is a Tszt. szab keretét, ha e szabályokat a helyi építési szabályzat tartalmazza.

42/2009. (IV. 3.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság a 21/2009. (II. 26.) sz. határozatánál említett indoklással egyezően rögzítette, hogy a távhőszolgáltatás biztosítása olyan helyi közfeladat, amely törvényi szabályozás alatt áll, így az önkormányzat rendeletalkotási szabadsága korlátozott, a képviselő-testületet csak a törvény felhatalmazása alapján, a törvény keretei között illeti meg a szabályozás joga.

A fentiek figyelembevételével a Tszt. 6. § (2) bekezdésében foglalt, a távhőszolgáltatás fejlesztése céljából történő területkijelölésre feljogosító rendelkezést sem lehet kiterjesztően értelmezni, így az önkormányzatnak sem arra nincs jogosultsága, hogy rendeletében meghatározott területeken kötelezővé tegye a távhőszolgáltatást, sem arra, hogy megtiltsa a távhőszolgáltatás rendszeréről való leválást (ez utóbbit illetően az Alkotmánybíróság utalt is a fentebb ismertetett 22/2009. (II. 26.) sz. határozatára).

59/2009. (V. 22.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság az előző határozatoknál ismertetett gondolatmenetét továbbfűzve fejtette ki, hogy a távhőszolgáltatás természetes monopolhelyzetet élvező szolgáltatás, ezért a szabályozásában kitüntetett szerepe van a fogyasztók védelmének. A fogyasztóvédelem lényeges eleme a szolgáltatás igénybevevőjének azon joga, hogy a közüzemi szerződést felmondhatja. A Tszt. 38. §-a részletesen szabályozza is a felmondás feltételeit, ezzel biztosítva azt, hogy a szerződés felmondása más felhasználó jogait ne korlátozza, azok tulajdonában kárt ne okozzon, illetőleg ne veszélyeztesse a szolgáltatói és a felhasználói rendszer zavartalan működését. A Tszt. ugyanezen §-a lehetőséget ad a törvényi feltételek betartása mellett távhővel ellátott épületben, épületrészben a távhőszolgáltatás igénybevitelének megszüntetésére is.

Következésképpen – a távhőszolgáltatást illetően – a Tszt. 38. §-ával ellentétes az a helyi jogszabály, mely új létesítmények kialakításakor, illetve meglévő energiaellátó rendszerek átalakításakor a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet előírásai szerinti helyi emisszióval nem járó rendszerek (így a jelen esetben különösen távhőt hasznosító berendezések) alkalmazását írja elő kötelező jelleggel.

126/2009. (XII. 17.) AB határozat

A két részből összeálló indítvány tulajdonképpen a fentebb ismertetett ügyeket „másolja”: egyfelől a távfűtésről történő leválás tilalmának, illetve a közüzemi szerződés felmondásának Tszt. 6. § (2) bekezdésébe és 38. §-ába ütköző voltát illetően ismételte meg az Alkotmánybíróság a 21/2009. (II. 26.), 22/2009. (II. 26.) és 59/2009. (V. 22.) sz. határozataiban foglalt indoklást, kiegészítve azzal, hogy az önkormányzat olyan szabályozást sem hozhat, mely ugyan nem tiltja, de a feltételek megszábasával megnehezíti a távhőről történő leválást, illetve a közüzemi szerződés módosítását – korlátozva ezáltal a hőellátó rendszerek kialakítását vagy átalakítását.

Másfelől pedig az 59/2009. (V. 22.) sz. határozatnál kifejtettekkel azonosan állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy a helyi emisszióval nem járó rendszerek alkalmazásának kikötése a Tszt. 38. §-ába ütközik. A két ügy közötti eltérést az adta, hogy a jelen esetben az indítványozó a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 48. § (1) bekezdésére hivatkozott, véleménye szerint az e bekezdésben foglalt rendeletalkotási felhatalmazással – melynek értelmében az önkormányzat illetékességi területére szigorúbb szabályokat határozhat meg – csak a magasabb szintű jogszabályok keretei között lehet élni. Az Alkotmánybíróság azonban ezen ellentétet már nem vizsgálta, mivel az érintett rendelkezés alkotmányellenessége már a Tszt. kapcsán beigazolódott.

1017/B/2006., 1297/B/2008. AB határozatok

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányosságának utólagos megállapítására irányuló eljárásában az önkormányzati rendeletekben megállapított távhő alapdíjat vitató indítványokat elutasította.

Az indítványozók szerint az önkormányzatok az alapdíj megállapítására vonatkozó rendelkezéseikkel sértették az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Ártv.) rendelkezéseit, valamint sértették a központi fűtésről és a melegvíz-szolgáltatásról szóló 198/1998. (XI. 23.) Korm. rend. (a továbbiakban: Korm. r.) szerinti hatósági ármeghatározás feltételeit, egyikük szerint felmerült a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 201. §-ban meghatározott szolgáltatás, ellenszolgáltatás egyenértékűsége elvének megsértése is.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a támadott önkormányzati rendeletek többszörös díjmegállapítása – amelyben a szolgáltató a tényleges fogyasztástól függetlenül is felmerülő, a távhőszolgáltató hálózat folyamatos működtetéséhez szükséges költségeit az alapdíjban érvényesíti – összhangban van a magasabb szintű jogszabályokkal, az Ártv., a Tszt. és a Korm. r. rendelkezéseivel. Az alapdíj a rendszer fenntartásával szükségszerűen együtt járó költségek fedezését szolgáló díjtétel, amelynek funkciója a rendszer üzemképes állapotban tartása, a hő előállítása, szállítása, átadása díjának fedezése.

1348/B/2007. AB határozat

Az indítványozó szerint az épületen elvégzett homlokzat-felújítás és fűtőkorszerűsítés eredményeként mintegy 50 %-al csökkent az épület fűtési teljesítményigénye. Az indítványozó a távhőszolgáltatótól kérte a hőfelhasználás és az éves alapdíj arányos csökkentését. A szolgáltató csupán 30 %-kal csökkentette a hőteljesítményt, hivatkozva a tárgybani önkormányzati rendeleti szabályozásra.

Az indítványozó a fentiek következtében a – fogyasztástól független – alapdíj legfeljebb 30 %-os csökkentését lehetővé tevő szabály alkotmányosságát vitatta, ellentétesnek tartva azt a Ptk. 387. §-ával, amely a felhasználó igénye szerinti szolgáltatásra kötelezi a közüzemi szolgáltatót. A kifogásolt rendelkezést nem tartotta összeegyeztethetőnek a Tszt.

megalkotásának azon célkitűzésével sem, hogy a monopolhelyzetet élvező szolgáltatóval szemben a felhasználót megvédje e helyzetből fakadó hátrányoktól.

Az Alkotmánybíróság nem tartotta megalapozottnak az indítványt. Megállapította, hogy a kéttényezős díjrendszerben a fogyasztástól független alapdíj a távhőszolgáltatás állandó költségeinek fedezésére szolgál, annak tisztán fogyasztáсарányos tarifává tétele a szolgáltatók stabilitását veszélyeztetné, hiszen a termelő-berendezéseket, az elosztó- és hőközpontokat a fogyasztás átmeneti vagy tartós csökkenése hiányában is fenn kell tartani.

A szolgáltatás nyújtása alapvetően a polgári jogi mellérendeltség által meghatározott szerződéses viszonyok között történik, de az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítvány elbírálásánál jelentősége van annak a körülmények is, hogy a közüzemi szerződések keretében egyre nagyobb jelentősége van a rendelkezésre állásnak, továbbá a távhő folyamatos és biztonságos szolgáltatásának.

A csak 30 %-os alapdíjcsökkentést lehetővé tevő önkormányzati rendelkezést a Ptk. 387. §-ban megfogalmazott felhasználó igénye szerinti szolgáltatásbiztosítás követelményével nem tartotta ellentétesnek az Alkotmánybíróság.

A Tszt. szabályozási elvével való ellentétre hivatkozást, tartalmi követelmény hiányában utasította el az Alkotmánybíróság, mivel az indítványozó nem jelölte meg, mely Tszt.-beli szabállyal, milyen okból ellentétes a vitatott önkormányzati rendelkezés.

2.4. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozat

360/B/2009. AB határozat

Az Alkotmánybíróság a távhőszolgáltatás versenyképesebbé tételéről szóló 2008. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: Ttv.) 4-10. §-ait vizsgálta. („Robin Hood adó”).

Az indítványozó a Ttv. egészének, illetve egyes rendelkezéseinek visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítését kérte. Véleménye szerint az energiaellátókat terhelő új jövedelemadó adóalanyi körre és adóalapra vonatkozó rendelkezése diszkriminatív, az arányos közteherviselés szabályait sérti és a versenyképesség szempontjából is indokolatlan.

A hátrányos megkülönböztetés az indítványozó szerint abban áll, hogy a törvényalkotó az adózás és a versenyképesség szempontjából indokolatlan és jelentős megkülönböztetést tett az azonos tevékenységet végző piaci szereplők között azzal, hogy ezek közül az energiaellátókat az új jövedelemadó alanyává tette. Diszkriminatív továbbá, hogy a pénzügyi műveletek eredménye az energiaellátók jövedelemadójának adóalapjában kerül megadóztatásra, így az említett adóalanyok 50 %-kal magasabb adót fizetnek a többi (nem adóalanyi) vállalkozásokhoz képest.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a diszkrimináció alkotmányos tilalma csak a szabályozás szempontjából egy csoportba tartozókra vonatkozik. Nem minősül megengedhetetlen megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás egymástól eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezéseket, alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható jogosultak és kötelezettek között vethető fel. A Ttv. adóalanyai és a Ttv. alapján adóalanyként nem minősülő – azonos vagy más szektorban működő – vállalkozások a vizsgált adójogi szabályozás szempontjából nem képeznek homogén csoportot. Homogén csoportot képeznek az energiaellátók, a vizsgált szabályozás szempontjából ők vannak összehasonlítható helyzetben. A Ttv. az említett adóalanyok között nem alkalmaz semmiféle megkülönböztetést, az adókötelezettségre, az adóalap megállapítására, az adó mértékére, annak bevallására és megfizetésére, valamint elszámolására vonatkozó rendelkezések egyaránt, azonos módon vonatkoznak valamennyi adóalanyra. így a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelme közöttük nem vizsgálható.

A távhő energiaellátók és más energiaszolgáltatók helyzete nem azonos, eltérő törvényi rendelkezések és engedélyek alapján végzik tevékenységüket (lásd például: földgázipari szektor).

Az indítványnak az arányos közteherviselés sérelmére vonatkozó részével kapcsolatban az az Alkotmánybíróság álláspontja, hogy a törvényalkotó által szabályozott új jövedelmi típusú különadó az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt alkotmányi korlátokon belül maradt, az adó a közterhekhez való arányos hozzájárulást, az adó alkotmányos célját és rendeltetését szolgálja; annak pozitív adóalapra vetített 8 %-os mértéke pedig nem tekinthető sem eltúlzottnak, sem pedig aránytalannak.

3. ÉPÍTETT KÖRNYEZET

3.1. Helyi építési szabályzat

929/B/2003 AB határozat

Az indítványozó szerint a város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló rendeletének megjelölt rendelkezése nem felel meg a jogbiztonság követelményének, mert értelmezhetetlen, a helyi jogalkotó által nem definiált kritériumot, kifejezést tartalmaz. Ilyen „az egy telken két meglévő, műszakilag, szerkezetileg elkülöníthető, közhasználat céljára szolgáló rendeltetési egységet magába foglaló épület” kritérium több fogalma.

Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította. A határozat szerint a rendelet szövege a magyar nyelv szabályainak megfelelő, közérthető, világos, amelynek konkrét tényállásra történő értelmezése a jogalkalmazó feladata. Egyrészt a helyi rendelet melléklete tartalmazza a közhasználat céljára szolgáló önálló rendeltetési egység fogalmának indirekt meghatározását, másrészt az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet 1. sz. melléklete meghatározza a közhasználatú építmény és az önálló rendeltetési egység fogalmát.

A világosság, egyértelműség és kiszámíthatóság követelményét önmagában az nem sérti, ha egyes fogalmak oly módon nyernek megfogalmazást, hogy az érintett a jogviszonyra az adott időben alkalmazandó jogszabályok részletszabályaiból és azok összefüggéseiből a fogalom mindenki számára nyilvánvalóvá válik.

125/2009. (XII. 17.) AB határozat

Az önkormányzat képviselő-testülete a város helyi építési szabályzatáról szóló rendeletében a belterületi határ módosítása kapcsán a következő eljárást rögzíti. „Az ingatlan-nyilvántartási térképen rögzített mindenkor belterületi határ módosításához a város képviselő-testületének határozati hozzájárulása szükséges, s ebben a határozatban rögzítendő a belterületbe vonás feltételei. ” Az Alkotmánybíróság az indítványnak helyt adva a rendelkezést megsemmisítette, mivel az lehetővé teszi a belterületi határvonal módosítását képviselő-testületi határozattal.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban Étv.) 7. § (3) bekezdése alapján a helyi építési szabályzatot és a szabályozási tervet a képviselő-testületnek rendeletben kell megállapítania. A szabályozási tervnek és a helyi építési szabályzatnak is tartalmaznia kell a bel- és külterület lehatárolását (Étv. 12. § (5) bekezdés és a 13. § (2) bekezdése a) pont). Mindkét tervnek törvényi kötelező tartalmi eleme a bel- és külterület lehatárolása, ami a megalapozó településszerkezeti tervnek is része.

Miután a belterületi határvonal meghatározása az érintett állampolgárok jogait, kötelezettségeit közvetlenül érinti, ezért a belterületi határvonalat önkormányzati rendeletben kell meghatározni, következésképpen a határvonal módosítása is kizárólag rendelettel történhet.

A HÉSZ idézett rendelkezése a fentiekből is következően ellentétes az Étv. több rendelkezésével, az Ötv.-vel és az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközik.

3.2. Szabályozási terv

1077/B/2001. AB határozat

A Fővárosi Szabályozási Keretterv módosítását támadták az indítványozók. Álláspontjuk szerint a módosítás olyan területhasználatot tesz lehetővé, amely nagy zöldterületek környezetszennyezéssel járó létesítményekkel való beépítésére ad módot, s így veszélyezteti a környezet állapotát, az érintett lakosság egészségét. Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította. Az indítványozók a 28/1994. AB határozatra hivatkozással – mivel az övezeti besorolás módosítása a természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjének olyan jelentős csökkentését eredményezi, amit semmilyen más alapjog, vagy alkotmányos érték nem indokol – kéri, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a módosítás sérti az Alkotmányban biztosított egyes jogokat, mint az egészséges környezethez való jogot, a pihenéshez, szabadidőhöz és a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot. Az AB eljárása során nem csak a rendeletmódosítást, hanem a rendeletalkotást megelőző és előkészítő folyamatot is megismerte. Megállapította, hogy a közgyűlés a módosítással lehetővé tette az M0 autópálya és a 6-os út csomópontjának egyik oldalán az alacsony ellátási szint javítása érdekében egy nagy területű kereskedelmi és szolgáltató terület kialakítását, ugyanakkor sor került a zöldfelület pótlására egy magasabb terület-felhasználási színvonalat lehetővé tevő közpark terület kijelölésével is.

Az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként fogalmazta meg, hogy „a területrendezés körében egyfelől a környezetvédelmi célok, másfelől a fejlesztési célok a döntéshozatalnál azonos súllyal kerüljenek mérlegelésre”. A keretterv vizsgált módosításával a környezetvédelem jogszabályokkal biztosított szintje nem csökkent.

3.3. Elővásárlási jog

592/B/2008. AB határozat

Az Alkotmánybíróság az önkormányzat HÉV végállomás és térsége szabályozási tervre vonatkozó – az önkormányzat elővásárlási jogáról szóló 1999-ben elfogadott rendeletét is hatályon kívül helyező – 2008. évi rendeletmódosítást vizsgálta az alábbi kérdések tekintetében.

1. Alkotmányos-e a rendeletmódosítás elővásárlási jogra vonatkozó szabályozása?

2. A képviselő-testület alkotmánysértő mulasztása 2006. október 5.-2008. december 8. között
Az Étv. 25. § (2) bekezdésének a törvény hatályba lépése és 2006. október 5. között hatályos szövege rendeletalkotási felhatalmazást adott a helyi önkormányzatok részére – meghatározott feltételek mellett – konkrét ingatlanokra vonatkozó elővásárlási jog alapítására. Az Étv. e rendelkezését az Alkotmánybíróság 43/2006. sz. határozatával megsemmisítette, mert a helyi rendeletek alapján az elővásárlási jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésekor az érintettek nem gyakorolhatták jogorvoslathoz való jogukat. A képviselő-testület a 2008. évben

alkotott rendeletével hatályon kívül helyezte az Étv. 25. § (2) bekezdés alapján korábban alkotott rendeletét és az elővásárlási jogról új szabályozást írt elő. Eszerint az önkormányzat építési szabályzatában megjelölt településrendezési célok megvalósításához szükséges ingatlanok esetében egyedi önkormányzati határozattal az önkormányzat javára elővásárlási jogot jegyeztethet be az ingatlan-nyilvántartásba, illetve a korábbi szabályozás alapján az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett elővásárlási jogot fenntarthatja.

1. Az Alkotmánybíróság az elővásárlási jog ekként való szabályozását nem minősítette alkotmány sértőnek, mert az egyedi határozatok ellen jogorvoslással lehet élni az Alkotmány 57. § (5) bekezdés alapján.

2. A mulasztás tekintetében az Alkotmánybíróság azon álláspontját fogalmazta meg, hogy ha az Alkotmánybíróság olyan törvényi szabályt semmisít meg, amely felhatalmazta az önkormányzatot rendelet alkotására, akkor az Alkotmánybírósági döntés közzétételét követően az önkormányzatnak az a kötelezettsége, hogy – az előkészítés szükséges időtartamát figyelembe véve – a képviselő-testület mielőbb döntsön az érintett rendelet felülvizsgálatáról. A városi képviselő-testület a kötelezettségének késedelmesen tett eleget, megsértette ezzel a jogbiztonság alkotmányos követelményét.

3.4. Változtatási tilalom

58/2009. (V. 22.) AB határozat

A Főváros kerületi önkormányzata a kerület intenzív kertvárosias lakóterület keretövezeteibe sorolt területekre az Étv. 20. §-ára hivatkozva változtatási tilalmat rendelt el. A rendelet egésze az Alkotmánybíróság vizsgálata szerint alkotmányellenes. A változtatási tilalom, a helyi rendeletalkotás feltételei, a tilalom elrendelésének időtartama és a rendelet tartalma tekintetében az Étv. szabályai kogens szabályok, az önkormányzat a változtatási tilalom elrendelésekor a törvény előírásaitól nem térhet el.

A kerületi önkormányzat az Étv. rendelkezéseitől eltérő tartalmat tulajdonított a változtatási tilalom jogintézményének. A rendeletében lehetőséget adott arra, hogy a változtatási tilalom fennállása alatt az építési hatóság engedélyt adjon ki új épület építésére, értéknövelő beruházások végrehajtására. A helyi rendelet hatósági engedélyezési eljárásokat vett ki a változtatási tilalom hatálya alól, valójában új építési szabályokat írt elő az érintett területre.

Az AB a rendeletet megsemmisítette.

1103/B/2007. AB határozat

A Főváros kerületi önkormányzata változtatási tilalmat rendelt el meghatározott utcák által határolt területen. A rendelet hatálybaléptetéséhez kapcsolódóan úgy rendelkezett, hogy „rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell”. E rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására benyújtott indítványt az Alkotmánybíróság elutasította. Az indítványozó véleménye szerint e rendelkezésével az önkormányzat tulajdonképpen visszamenőleges hatállyal állapít meg kötelezettséget.

Ebben az ügyben az Alkotmánybíróság állásfoglalásánál lényeges szempont, hogy a helyi rendelet nem tartalmaz semmilyen rendelkezést a változtatási tilalom tartalmáról, illetve a tilalom alóli kivételekről. Ez feltételezi, hogy a változtatási tilalom tartalma, illetve a tilalom alóli kivételek az Étv. alapján érvényesültek a helyi rendeletben elrendelt változtatási tilalom hatályba lépésekor folyamatban lévő ügyekben.

Az Alkotmánybíróság megállapította: ez a helyi rendelet önmagában azzal, hogy a változtatási tilalom elrendelésén kívül semmilyen további rendelkezést nem tartalmaz,

továbbá azzal, hogy az Étv. 20. § (7) bekezdésben meghatározott kivételekre utalás nélkül a változtatási tilalmat a folyamatban lévő ügyekre alkalmazni rendelte, nem törvénysértő. Megállapította, hogy a jelen ügyben a változtatási tilalomnak a folyamatban lévő ügyekre való alkalmazása nem tekinthető visszamenőleges hatályú jogalkotásnak, így nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését.

4. KÖRNYZETVÉDELEM, ÁLLATTARTÁS

4.1. Állattartás

115/2009. (XI. 20.) AB határozat

Az indítványozó a helyi rendelet két rendelkezését véli alkotmányellenesnek. Az egyik a méhtartásra előírt védőtávolság, a másik a település egyes részein a méhtartás tilalma. Az Alkotmánybíróság az indítványnak részben helyt adott, részben elutasította.

1./ A támadott helyi rendelet – a városközponton kívül eső – belterületen lehetővé teszi a méhek tartását, azonban csak a rendelet mellékletében megjelölt védőtávolságok betartásával. Az indítványozó ezt az utaló rendelkezést azért tartja alkotmányellenesnek, mert a rendelet mellékletében megjelölt védőtávolságok nagyobbak, mint a méhészetről szóló 15/1969. (XI. 6.) MÉM rendelet (a továbbiakban: MÉMr.) által meghatározott védtáv, ezáltal ellehetetlenítik a méhészeti tevékenységet és sértik a magasabb szintű MÉMr.-et. A helyi rendelet melléklete szerint méhek esetén a lakóépülettől méterben mért védőtávolság 10 kaptárig 15 méter, 11-20 kaptárig 50 méter, 21 kaptártól 200 méter.

Az Alkotmánybíróság 63/1991. sz. határozatában már deklarálta, hogy nem minősül alkotmányellenesnek az olyan tartalmú önkormányzati rendeleti szabályozás, amely magasabb szintű jogszabály által rendezett és bizonyos feltételek mellett lehetővé tett tevékenységgel szemben körülhatárolt területi kiterjedtséggel megszorító feltételeket állapít meg anélkül, hogy a magasabb jogszabály lehetőséget biztosító rendelkezéseinek érvényesülését általános jelleggel megakadályozná. Nem alkotmányellenes az olyan tartalmú szabályozás sem, amely bizonyos állatfajták tartására vonatkozó tilalmakat – a magasabb szintű jogszabály keretei között, vagy törvényi felhatalmazás alapján – a helyi sajátosságoknak megfelelően állapít meg.

A 12/1997. AB határozatban (a továbbiakban: ABh.) az Alkotmánybíróság kifejezetten a méhtartással foglalkozott. Megállapította, hogy a vizsgált helyi rendelet a MÉMr. sérelme nélkül korlátozza a méhtartást, előírva, hogy az egyes (lakó)épületektől milyen távolságra, hány méhcsalád tartható. A MÉMr. ugyanis a méhészetben tartható méhcsaládok számát nem szabályozza. E határozatban a vizsgált védőtávolságok azonban jóval alacsonyabbak voltak a jelenleg vizsgált védőtávolságoknál. Az ABh.-ban alkotmányosnak talált védőtávolság legfeljebb 20 méhcsalád esetén 15 méter, legfeljebb 50 méhcsalád esetén pedig 25 méter volt. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a helyi rendelet oly módon korlátozta a méhtartást, amely ellentétes a MÉMr.-tel. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság – eltérve az ABh.-ban foglalt álláspontjától – úgy ítélte meg, hogy a MÉMr.-ben foglalt védőtávolságok nem írhatóak felül önkormányzati rendelettel, tekintettel az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésére.

2./ Az indítványozó által támadott másik rendelkezés a városközpont pontosan körbehatarolt területén kizárólag meghatározott állatok tartását teszi lehetővé, amelyek között a méh nem

szerepel, így tartása a városközpontban tilos. Az indítványozó álláspontja szerint ez sérti a MÉMr. 1-2. §-ait.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ez a rendelkezés nem a város belterületének egészén tiltja a méhészeti tevékenységet, hanem csak a városközpont szigorúan körülhatárolt területére korlátozódik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a helyi önkormányzat képviselő-testülete a helyi sajátosságoknak megfelelő szabályozást alkothat, e körben szabályozása korlátját az képezi, hogy „nem tilthat kategorikusan olyan magatartást, illetve tevékenységet, amelyet a magasabb szintű jogszabály kifejezetten lehetővé tesz.

1161/B/2004. AB határozat

Az indítványozó által kifogásolt rendelkezések szerint a település belterületén valamennyi haszonállat tartható, az állatszám azonban korlátozott, a hagyományosan kialakult tartási helyeken maximum 2 nagyállat, 5 kisállat, 2 eb, 4 macska, valamint ezek szaporulatai maximum 3 hónapos korukig, illetőleg az anyától elválasztásukig. Zárt technológiájú, korszerű tartási mód keretében 6 nagyállat és 20 kisállat tartható. Az indítványozónak a rendelet alapján fel kell számolnia a belterületen lévő állattartó telepét, amelyen 42 szarvasmarhát tartott. Véleménye szerint a helyi rendelet lehetetlenné teszi a vállalkozóvá válást, ezért sérti az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében foglaltakat. Mivel az állattartó telepet 1988 óta működtette, ezért a helyi rendelet rendelkezése hatályba lépése előtt létrejött jogviszonyt lehetetlenít el, megsértve ezzel a jogbiztonság elvét.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vállalkozás joga nem abszolutizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási-jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a vizsgált helyi rendelet nem teszi általában lehetetlenné a nagyobb létszámú haszonállattartást a község területén, ugyanis a 10. §-a kifejezetten rendelkezik arról, hogy külterületen valamennyi haszonállat tartható.

A jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat magatartást jogellenessé. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a helyi rendelet hatálybaléptetése nem visszamenőlegesen történt, nem is tartalmaz a kihirdetését megelőző időre nézve kötelezettséget. A már megkezdett korábbi állattartások rendezésére, a megváltozott jogszabályi környezethez való alkalmazkodásra a rendelet átmeneti rendelkezése kellő időt, egy évet biztosított az állattartók számára. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel az indítványt elutasította.

722/B/2007. AB határozat

A helyi rendelet támadott rendelkezése szerint belterületi ingatlanon főszabályként legfeljebb 2 eb és 2 macska tartható. Az önkormányzat tehát a kutya-, illetve macskatartást kategorikusan nem tiltotta meg, csupán a kedvtelésből tartható állatok számát maximalizálta. Az Alkotmánybíróság álláspontja a jelen ügyben is az, hogy amikor az önkormányzat az állattartás rendjét a helyi (szomszédi) lakóközösségek békés együttélésének védelmében szabályozta, a közérdek alapján járt el, és a helyi lakóközösség békés együttélésének védelme, a későbbi viták elkerülése céljából alkotta meg a kedvtelésből tartható állatok számának korlátozását előíró rendeletét. Rámutat emellett az Alkotmánybíróság arra is, hogy az Ör. az indítványozó álláspontjával ellentétben nem zárja ki azt, hogy egy adott ingatlanon kedvtelésből több állatot tartsanak, csupán külön engedély beszerzésétől teszi függővé. Önmagában az a tény, hogy a helyi rendelet ezt a fajta állattartást „tenyészetnek” minősíti,

nem jelenti azt, hogy az állattartás csupán az állatok tenyész- és haszonértékének növelésére irányuló célirányos tevékenység lehet.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a helyi rendelet ésszerű indokok alapján álló, arányos tulajdoni korlátozást valósít meg, valamint az indítványozónak a hátrányos megkülönböztetés tilalmára alapított kérelmét is megalapozatlannak találta.

A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet értelemszerűen még nem szerepel az Alkotmánybíróság fenti döntésében.

4.2. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozatok

208/E/2007. AB határozat

Az indítványozó szerint a jogalkotó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő a zaj- és rezgésvédelemről szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 14. § (2) bekezdése megalkotásával, mivel az illetékes hatóság – érve ezalatt a környezetvédelmi, természetvédelmi és a vízügyi hatóságot – hatáskörét csak a határértéket jelentősen túllépő zaj-, illetve rezgés elleni fellépésre korlátozza.

Az Alkotmánybíróság a 996/G/1990. sz. határozatában megállapította, hogy az Alkotmány 18. §-a alapján, amely az egészséges környezethez való jogot rögzíti, az állam köteles az e jog megvalósítását szolgáló intézmények kialakítására és működtetésére. Kétségtelen, hogy a jogalkotó a zajvédelmi szabályok megalkotásával az egészséges környezethez való jog megvalósulását kívánta szolgálni.

A kifogásolt Kr. 14. § (2) bekezdés valóban egyedül a közlekedési zaj- és rezgésforrás által okozott zajra megállapított határérték jelentős túllépése esetén ad lehetőséget a hatóságnak a beavatkozásra, de ez nem azt jelenti, hogy csak ekkor lehet beavatkozni, hanem azt, hogy egyéb esetekben más eszközök igénybevétele van lehetőség. Ilyenkor ugyanis a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet szerint a zajvédelmi intézkedéseket intézkedési terv alapján, programszerűen kell végrehajtani. A jogszabály értelmében a bizonyos forgalom nagyságot meghaladó közlekedési létesítményekre és a 100.000 főnél népesebb nagyvárosi agglomerációkra stratégiai zajtérképet kell készíteni. Amennyiben az elkészült stratégiai zajtérkép alapján megállapítható, hogy az érintett területen a zaj meghaladja a rendeletben meghatározott stratégiai küszöbértéket, intézkedési tervet kell kidolgozni.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált zajvédelmi szabályozás – mely egyes létesítményeknél stratégiai zajtérkép készítési kötelezettség előírásával, egyéb esetekben a hatóság bizonyos intézkedések megtételére kötelezésével próbál meg valamennyi zajártalomra megfelelő módon reagálni –, nem sérti az Alkotmány 18. §-ában foglaltakat, így az indítványt elutasította.

1092/E/2007. AB határozat

Az Ötv. 8. § (1) bekezdése alapján az önkormányzat feladata többek között a köztisztaság, településtisztaság biztosítása, valamint az egészséges életmód feltételeinek elősegítése. Az indítványozó szerint ez utóbbi nem érvényesülhet maradéktalanul környezetszennyező üzem építése esetén, mert az Ötv. 8. § (1) bekezdése a szomszédos önkormányzatnak sem véleményezési, sem egyetértési jogot nem biztosít, a környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 10. § (1) bekezdése pedig együttműködési jogról és nem együttműködési kötelezettségről rendelkezik. Együttműködési kötelezettség hiányában pedig

az önkormányzat nem képes kötelező érvénnyel befolyásolni a szomszédos település döntéseit. Az Alkotmánybíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy a törvényalkotót terheli-e az Ötv. 8. § (1) bekezdése tekintetében olyan kötelezettség, hogy az ott meghatározott önkormányzati feladatok ellátásához egyetértési, vagy más jogot biztosítson a szomszédos önkormányzatnak, ennek hiányában sérül-e az önkormányzat alkotmányos joga. A fentiek figyelembevételével az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

5. HELYI ADÓ

5.1. Helyi jogalkotáshoz kapcsolódó határozatok

116/2009. (XI. 20.) AB határozat

Egy folyamatban lévő per során tett bírói kezdeményezésre az Alkotmánybíróság álláspontja szerint alkotmányellenes az olyan rendeleti szabályozás, mely a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 17. §-ával ellentétesen olyan telekre is kivetí a telekadót, mely – tekintettel a rajta álló építményre – beépített. Így a rendeleti szabályozásnak az a része, mely a beépítetlen belterületi földrészlet mellett a beépített telek esetén a Htv. 11. § (2) bekezdése szerint meghatározott, építményadó alapjául eső földrészleten felüli telekrész tekintetében telekadót állapít meg, sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

124/2009. (XII. 17.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a Htv. 7. § e) pontja értelmében az önkormányzat a Htv.-ben szabályozottakon túlmenően nem állapíthat meg *mentességeket, kedvezményeket a vállalkozók üzleti célokat szolgáló épületei, épületrészei utáni építményadó tekintetében*, így nem hozhat a vállalkozók egyes csoportjai számára adóelőnyt jelentő rendelkezéseket. A támadott önkormányzati rendeletben az építményadó fizetési kötelezettség a nem lakás céljára szolgáló építményekre terjedt ki, e körbe azonban a vállalkozók üzleti célt szolgáló épületei is beletartoznak. Következésképpen, amikor az önkormányzati rendelet az épületek alapterületétől függően állapítja meg az építményadó mértékét, akkor ez a különbségtételt kiterjed az üzleti célt szolgáló említett épületek után fizetendő adóra is. Ezzel azonban az önkormányzat átlépte adómegállapítási jogkörének a Htv.-ben rögzített kereteit.

706/B/2005. AB határozat

A támadott önkormányzati szabályozás telekadó fizetése alóli mentességet biztosított egyrészt azon telkek esetében, melyek beépítése természeti, technikai akadályok miatt lehetetlen, vagy a tulajdonos számára aránytalanul magas ráfordítást jelentene, illetve másrészt a beépítetlen belterületi földrészlet 2000 m² alatti része tekintetében. Az ismertetett rendelkezések az indítványozó véleménye szerint ellentétesek a közteherviselés elvével és diszkriminációt eredményeznek.

Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatával egyezően kifejtette, hogy az adómentességek és adókedvezmények megállapításának joga a helyi önkormányzat adómegállapítási jogának egyik részjogosítványa. Megismételte azon évek óta követett álláspontját, hogy adómentességre, illetve -kedvezményre Alkotmányon alapuló alanyi jog senkit meg nem illet, ezek meghatározásánál a jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg, mely magába

foglalja a jogalkotó által a helyi sajátosságok alapján indokoltnak tartott, gazdaságpolitikai, szociálpolitikai, stb. szempontok érvényre juttatását is. Ez utóbbi célkitűzéseknek teret adó rendeleti szabályozásnak kizárólag az szab határt, hogy az adott szabályozás az Alkotmány, illetve más magasabb szintű jogszabály rendelkezéseibe ne ütközzön, köztük az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében deklarált diszkrimináció tilalmába. Alkotmányellenes megkülönböztetésről csak akkor lehet szó, ha a jogszabály egymással összehasonlítható, a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Nem tartozik ebbe a körbe az a szabályozás, mely eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezést.

A konkrét esetben egyfelől a domborzati viszonyok és a változó talajvízszint miatt, másfelől az önkormányzatot az önálló adópolitika kialakítása során megillető mérlegelési jogra hivatkozva állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy a támadott rendelkezésben foglalt megkülönböztetés nem önkényes, hanem tárgyilagos mérlegelésen alapuló ésszerű indokai vannak.

A 2000 m² alapterület alatti földrészlet esetén fennálló mentességet illetően azért nem állapítható meg az indítványozó által hivatkozott elvek sérelme, mivel a településen a 2000 m² alatti telkek tulajdonosait kommunális adófizetési kötelezettség terheli, így az érintett telektulajdonosok közterhekhez való hozzájárulása biztosított.

1058/H/2006. AB határozat

Korábbi határozataiban kifejtett álláspontját megerősítve az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az önkormányzat adómegállapítási joga a Htv. 2. §-a értelmében a Htv.-ben meghatározott adótárgyakra és adóalanyokra terjed ki. Ebből következően, amennyiben az önkormányzat *idegenforgalmi adó bevezetése* mellett dönt, úgy ezen adónemen belül nem választhat a Htv. 30. § (1) bekezdés a), illetve b) pontjában rögzített adóalanyok között, azaz nem dönthet úgy, hogy kizárólag a hivatkozott jogszabályhelyek valamelyikében meghatározott adóalanyokra nézve vezeti be az idegenforgalmi adót.

Ugyanakkor, a konkrét esetben az idegenforgalmi adónak kizárólag a Htv. 30. § (1) bekezdés a) pontja szerinti bevezetését a Htv. 7. § a) pontjában deklarált adótöbbszörözés tilalma indokolta, mivel az érintett önkormányzat az idegenforgalmi adó bevezetését megelőzően már megalkotta építményadóról szóló rendeletét, mely adófizetési kötelezettséget ír elő az üdülő épületek tulajdonosai számára. Következésképpen az adott esetben helyesen járt el az önkormányzat, hogy az idegenforgalmi adót nem mindkét adótárgy tekintetében vezette be.

1126/B/2008. AB határozat

Szintén a diszkrimináció kérdésével foglalkozó esetben az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a *helyi adók megfizetése alóli mentesülés* törvényi esetein (melyektől a helyi adó bevezetése esetén az önkormányzat nem tekinthet el) túlmenően, az önkormányzat további mentességeket határozhat meg. Amíg azonban a közterhekhez való hozzájárulás az állampolgároknak az Alkotmányból eredő kötelezettsége, addig a kötelezettség alóli mentesülésre senkinek sincs alanyi joga.

Az indítványozó kifogásolta ugyanis, hogy a Htv. 19. § d) pontjában rögzített utaló szabály mentességet ad a telekadó megfizetése alól a szociális, egészségügyi és gyermekvédelmi, illetve nevelési-oktatási intézmények céljára szolgáló helyiség, továbbá a költségvetési szerv és az egyház tulajdonában álló építmények esetén – ezáltal az állampolgárt diszkriminálja a jogi személy és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettel szemben. Az Alkotmánybíróság véleménye szerint viszont az adó jogintézményének elsődleges rendeltetése a közterhekhez való hozzájárulás, és a mentességet élvező kifogásolt szervezetek

közfeladatot közérdekből látnak el, így a természetes személyek és a közfeladatot ellátó szervezetek nem tekintendők azonos csoportba tartozónak.

Az indítványozó sérelmesnek találta a Htv. 11. § (2) bekezdését is, amely az építményadó vonatkozásában az építményhez tartozónak rendeli az építmény rendeltetésszerű használatához szükséges – a jogszabályhely által meghatározott mértékű – földrészletet is. Az Alkotmánybíróság meglátása szerint éppen e pontosító rendelkezés hiányában jelentene jogbizonytalanságot az, hogy a telek mekkora része tekintendő az építmény rendeltetésszerű használatához szükséges mértékűnek, így a jogalkotó pont az építményadó és a telekadó közti összhangot teremtette meg e szabályozással.

706/B/2005. AB határozat

Az indítványozó az idegenforgalmi adóról szóló helyi önkormányzati rendelet tekintetében mulasztással megvalósuló alkotmányellenesség megállapítását kérte arra történő hivatkozással, hogy a Htv. 43. § (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás ellenére az önkormányzat nem alkotta meg az adózó (adóbeszedésre kötelezett) nyilvántartásaira vonatkozó részletes eljárási szabályokat. Álláspontja szerint ekként nem érvényesül a világos és egyértelmű szabályozás követelménye. Ezzel egyidejűleg az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 44. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását is indítványozta, mivel az abban foglalt rendelkezések csupán keretjellegűek, és diszpozitivitásuk miatt a jogbiztonság elve sérül.

A támadott önkormányzati rendelkezés valóban nem sorolja fel a nyilvántartás vezetésére vonatkozó konkrét szabályokat, állapította meg az Alkotmánybíróság, azonban ez nem idézett elő alkotmányellenes helyzetet, mivel a Htv. csak az Art.-ben nem szabályozott eljárási kérdésekben biztosít jogalkotási lehetőséget az önkormányzat számára.

Kifejtette továbbá, hogy bár az Art. 44. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés keretjellegű, hiszen a generális szabályt foglalja magában, azonban a további bekezdésben, illetve ezzel összefüggő más rendelkezésekben foglalt részletszabályokkal együtt egyértelműen megjelöli az adózó kötelezettségeit.

401/B/2000. AB határozat

Az indítványozó véleménye szerint – egyebek között – diszkriminatív, hogy a Htv. az építményadó megfizetése alól mentesíti a szükséglakást, míg a kommunális adó megfizetése alól nem. Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az építményadó a vagyoni típusú adók körébe tartozik, melyet a tulajdonos az adott településen található vagyona alapján fizet az önkormányzatnak. Ezzel szemben a kommunális adó nem vagyoni típusú, kivetésének célja elsősorban a település infrastruktúrájának fejlesztéséhez való hozzájárulás, illetve sok esetben a szervezett szemétszállítás költségeinek finanszírozása. A közszolgáltatást pedig valamennyi, a településen élő lakos igénybe veszi, illetve veheti, így nem indokolt, hogy a hozzájárulás alól ezen az alapon mentesüljön.

Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy nem ellentétes a Htv.-vel, ha az önkormányzati rendelet a magánszemélyek kommunális adója alól mentesíti a nem lakás céljára szolgáló építményeket. Véleményét azzal indokolta, hogy mivel a Htv. nem ír elő a kommunális adó tekintetében kötelezően mentesítendő alanyi kört, így a helyi jogalkotót a mentességek megállapítása során – a helyi sajátossághoz igazodóan – nagyfokú szabadság

illeti meg, az adott településen pedig a település mezőgazdasági jellegére tekintettel a családi házak mellett álló melléképületek megadóztatása aránytalan terhet róna a lakosságra.

5.2. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozatok

439/B/2007. AB határozat

Az indítványozó a Htv. 17. §-a alkotmányellenességének megállapítását kérte arra való hivatkozással, hogy a tárgyi rendelkezés – a telekadó fizetési kötelezettség tekintetében a telek fogalmának meghatározása során – az adókötelezettség feltételeként nem tartalmazza a beépítetlen belterületi földrészlet beépíthetőségét. Az indítványozó ugyanis sérelmesnek találta, hogy – az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. § 4. pontját, valamint az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 33. § 2. pontját figyelembe véve – a telekadó fizetési kötelezettség időtartama a tulajdonos akaratától függetlenül teljes mértékben az önkormányzat diszkrecionális döntésétől függ, mivel az utóbb hivatkozott jogszabályhely értelmében kizárólag a víz- és ivóvízhálózattal kiépített földrészlet beépíthető, és ez álláspontja szerint az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joggal ellentétes.

Az Alkotmánybíróság meglátása szerint a telekadó esetében nem az ingatlan beépítésének elmaradásához fűződő szankcióról van szó, hanem egy vagyontárgyhoz kapcsolódó közteherről. Ebből következőleg a telekadó kötelezettség törvényi meghatározása és a hivatkozott építésügyi szabályok között semmiféle összefüggés nem állapítható meg, nem befolyásolja a közterhekhez való hozzájárulás kötelezettségének vagyoni alapját az, hogy az adott belterületi ingatlan milyen okból beépítetlen. Ez alól kivételt csak maga a Htv. határoz meg a 19. § a) pontjában.

479/B/2007. AB határozat

Az a körülmény, hogy a Htv. értelmező rendelkezéseket rögzítő 52. §-ának 35. pontjában felsorolt, a Htv. alkalmazásában közszolgáltatónak minősülő szervezetek között az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló 2006. évi CXXXII. törvény (a továbbiakban: Eftv.) 1. § (2) bekezdésének b) pontja szerinti *egészségügyi közszolgáltatást nyújtó szervezetek*, sem az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, sem a 70/A. § (1) bekezdésében deklarált hátrányos megkülönböztetés tilalmába nem ütközik. Álláspontját az Alkotmánybíróság arra alapozta, hogy – évek óta fennálló megítélésének megfelelően – a meghatározott életviszonyok ellentétes törvényi rendezése önmagában nem jelent alkotmányellenességet, így a különböző törvényi rendelkezések összeütközése miatt az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján az alkotmányellenesség nem állapítható meg még akkor sem, ha ez a kollízió történetesen nemkívánatos. Kivételt képez ez alól, ha az alkotmányos elvek vagy jogok valamelyike megsérül annak folytán, hogy a szabályozás ellentmondása jogszabályértelmezéssel nem oldható fel és ez anyagi alkotmányellenességhez vezet, illetve ha a normaszövegek értelmezhetetlensége konkrét alapjogi sérelmet okoz. Lévéen, hogy az indítványozó nem jelölte meg konkrétan, hogy a normakollízió mely alkotmányos elvet vagy jogot sértene, így az alkotmányellenesség nem nyert igazolást.

A hátrányos megkülönböztetés tilalmát illetően alkotmányellenes megkülönböztetésről csak akkor lehet szó, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti, illetve ha a jogalkotó az egymással összehasonlítható, a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó jogalanyok között önkényesen, alkotmányos indok nélkül tesz különbséget. A jelen esetben a

Htv. és az Eftv. személyi hatálya alá eső jogalanyok nem tartoznak azonos szabályozási körbe, ezáltal nincsenek egymással összehasonlítható helyzetben.

647/E/2000. AB határozat

A Htv. 41. § (2) bekezdésének a) pontjában rögzített *adóelőleg számítás* alapjául szolgáló szabállyal kapcsolatban az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy az előleg jogi természetéből fakadóan bizonyos átmeneti aránytalanságok lehetségesek az előleg címén befizetett összeg és az adó teljes összege között. Az Alkotmánybíróság az adóelőleg kiszámítási módját adótechnikai szabályként kezeli. Kivételt képez ez alól, ha az előleg adókulcsa oly módon kerül megállapításra, hogy azzal az adózók teljes körére és teljes bizonyossággal megállapítható a túlfizetés, a jelen esetben azonban nem erről van szó.

6. KÖZTERÜLET-HASZNÁLAT, PARKOLÁS

6.1. Közterület igénybevétele

49/2009. (IV. 24.) AB határozat

Az indítványozó egy országos hálózattal rendelkező mozgóbolti tevékenységet, vállalkozó bevonásával végző gazdálkodó szervezet. A mozgóbolti tevékenységet több település területén az önkormányzat engedélyével látja el. Az engedély alapján közterületi használati díjat kell fizetnie. Álláspontja szerint a közterület használatáról szóló helyi rendeletnek a díjtételeket meghatározó része diszkriminatív, az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe ütközik, mivel a díjtételek megállapításakor ésszerű indok nélkül tesz aránytalan különbséget a közterületen értékesítést végzők között.

A diszkrimináció vizsgálatánál az elsődlegesen eldöntendő kérdés, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e. Ebben az ügyben a közterület-használati engedély alapján kiskereskedelmi tevékenységet végzők alkotnak az adott szabályozás tekintetében homogén csoportot. A közterület használatáért fizetendő díj a közterület használatának ellenértéke. Ennek megfelelően a közterület-használat díjának alapvetően a közterület-használat értékét befolyásoló tényezőkhez (a terület nagysága, a településen belüli elhelyezkedése, a használat módja, időtartama stb.) kell igazodnia. A közterület-használók között a közterület-használati díj mértéke tekintetében e tényezők alapján tett megkülönböztetés nem tekinthető alkotmányellenesnek. A közterület-használati díj mértékének a megállapításánál alapvetően az elfoglalt közterület nagyságát és az elfoglalás időtartamát indokolt alapul venni.

A tárgyi önkormányzati rendelet az elfoglalt közterület nagyságától független díjtételeket állapít meg, ennek köszönhetően egyszerűen összehasonlíthatók a havi díjak és az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a közterületen értékesítést végzők között aránytalanul nagy különbségeket állapított meg, mely sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott diszkrimináció tilalmát.

6.2. Parkolás

626/B/2004. AB határozat

A város közgyűlése rendeletet alkotott a fizető várakozóhelyek használatáról. Az indítványozó szerint a rendelet az Alkotmány 58. § (1) bekezdésében biztosított szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának jogát sérti. Álláspontja szerint a közterületek közlekedési célú használata alkotmányos állampolgári jog, ezért alkotmányellenes a parkolást díjfizetéshez kötni.

Az Alkotmánybíróság szerint az indítvány nem megalapozott. A helyi önkormányzat képviselő-testülete a Kötv. 15. § (3) bekezdése alapján alkothat parkolásról szóló rendeletet (közút területén vagy a közút területén kívüli közterületen létesített, illetőleg kijelölt várakozóhelyen a közút kezelője díj és pótdíj szedését rendelheti el).

A közlekedés szabadsága a szabad és díjtalan parkolás jogát nem foglalja magában. A közterület lényege, hogy a közterületet rendeltetésének megfelelően bárki használhatja. Aki viszont meghatározott közterületet engedély alapján birtokba vehet, előnyhöz jut. Ennek az előnynek az ellenértéke a közterület-használati díj. A rendelet célja – többek között – a belvárosi zsúfolt várakozóhelyek tehermentesítése, ezzel a többszörös használat lehetőségének megteremtése.

105/2009. (X. 30.) AB határozat

Az önkormányzati rendelet értelmében a parkolási jegy, bérlet vagy kedvezményes parkolási engedély nélkül vagy érvénytelen jeggyel, bérlettel, illetve engedéllyel parkoló gépjárművek vezetői pótdíjat fizetnek. A helyi rendelet szerint a pótdíj fizetésére a gépjármű forgalmi engedélyébe bejegyzett tulajdonos köteles akkor, ha a vezető külföldi állampolgár.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a külföldi állampolgár kifejezés alkotmányos sértő, helyette a külföldi vezető kifejezést célszerű alkalmazni a helyi rendeletekben az alábbiak miatt.

Az indítványozó szerint a helyi rendelet rendelkezése diszkriminatív, sérti az Alkotmány 70/A. §-ában foglaltakat, mivel külföldi állampolgár esetén a parkolási pótdíj megfizetési kötelezettsége automatikusan a tulajdonost terheli. A szabályozási koncepció lényege, hogy Magyarországon érvényesíthető és nem érvényesíthető követelések (és ezek kötelezettjei) között tesz különbséget. A külföldiek lakcíme nem állapítható meg a jelenleg alkalmazott nyilvántartási rendszer segítségével.

Az Alkotmánybíróság szerint ha a rendelet a pótdíjfizetésre kötelezett gépjármű vezetőjét állampolgárságától függően tekintette külföldinek vagy belföldinek, az jogszabálysértő, mivel a megkülönböztetésnek nincs ésszerű indoka. A külföldi és belföldi közötti megkülönböztetés viszont a jogi szabályozási koncepció és a követelések érvényesítésének jogi szabályozása figyelembevételével ésszerű, ha a „külföldi vezető” fogalma alatt a Magyarországon lakó-, illetve tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek értendők, az érintettek (a szabályozás szempontjából közömbös) állampolgárságára való tekintet nélkül.

6.3. Köztisztaság, plakátok elhelyezése

123/2009. (XII. 17.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság szerint az a helyi rendelet, amely a falfirkák szabálysértéssé nyilvánításáról rendelkezik és a Szabs.tv-től eltérő tényállást illetve szankciót tartalmaz,

alkotmányellenes. A vizsgált helyi rendeletben szabálysértéssé nyilvánított elkövetési magatartás – falfirkával és graffitivel való rongálás – megvalósítja a Szabs.tv. 157. § (1) bekezdés b) pontja és a 157. § (3) bekezdésben szabályozott rongálást. A helyi rendelet következésképpen az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sérti, mivel nincs összhangban a Szabs.tv.-el.

78/2009. (VII. 10.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság e döntésében megállapította, hogy a képviselő-testület a plakátelhelyezés tárgykörében jogosult rendeletet alkotni. Nem alkotmányellenes szabálysértési tényállás megállapítása sem, azonban a szabályozás nem kerülhet ellentétbe a magasabb szintű jogszabályokkal (Szabs.tv., Btk. stb.).

A kifogásolt rendelet értelmében a plakátelhelyezéshez szükséges engedélyt a polgármester adja meg. Az indítványozó szerint – mivel az önkormányzati rendelet nem határozza meg a polgármester döntésének eljárási és tartalmi feltételeit –, a rendelkezés az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközik.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az, hogy a helyi rendelet nem tartalmazza a polgármester döntésének eljárási és tartalmi feltételeit, nem jelenti azt, hogy önkényesen gyakorolná jogkörét. Eljárási kérdésekben a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni, az engedélyezésnél irányadó tartalmi szempontokat pedig más jogszabályok határozzák meg pl. városrendezési, műemlékvédelmi, közlekedési környezetvédelmi, közegészségügyi, köztisztasági stb. előírások.

6.4. Magasabb szintű jogszabályhoz kapcsolódó határozat

611/B/2000. AB határozat

Az indítványozó szerint a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Kftv.) 20. § (1) bekezdése, amely a közterületen szabálytalanul elhelyezett, illetve a korlátozott várakozási övezetben díjfizetés nélkül várakozó jármű rögzítésére – amennyiben a jármű balesetveszélyt nem jelent és a forgalmat nem akadályozza, a jármű elszállításáig vagy további intézkedésig – kerékbilincs alkalmazását teszi lehetővé, jogszabálysértő.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a közlekedés biztonsága, annak szervezettsége, folyamatossága, valamint az önkormányzatnak a közutakkal kapcsolatos közterület-védelmi és gazdálkodási feladata, mint alkotmányosan elfogadható célok elérésére a közúti forgalomba való visszatérést csak feltételesen és időlegesen korlátozó kerékbilincs alkalmazásának előírása nem tekinthető aránytalan korlátozásnak.

Az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 34. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az önkormányzatok kötelesek gondoskodni arról, hogy a közút a biztonságos közlekedésre alkalmas legyen. A Kftv. 34. § (2) bekezdése az önkormányzat képviselő-testületét hatalmazza fel arra, hogy a közút forgalmi rendjét kialakítsa. A közút forgalmi rendjéhez kapcsolódik a parkolás rendezése is. Ennek körében állapíthatja meg a helyi önkormányzat a parkolóhelyek használatának rendjét és díját. A gépjármű vezetője a parkolóhely elfoglalásával egyidejűleg hallgatólagosan tudomásul veszi a normatív formában (a helyi rendeletben) meghatározott, a parkolóhelyeken pedig jelzőtáblán közölt hátrányt, miszerint a jelzett feltételek szerint a közterület-felügyelet a gépjárműre kerékbilincset szerel. A kerékbilincs alkalmazásának feltétele, hogy a szabálytalanul várakozó gépjármű balesetveszélyt nem jelent, illetve a forgalmat nem akadályozza. E két feltétel azt

biztosítja, hogy a közterület-felügyelő a közlekedési helyzet mérlegelésével a megfelelő eszközt tudja alkalmazni.

7. SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI SZABÁLYZAT

43/2009. (IV. 3.) AB határozat

Egy helyi önkormányzat képviselő-testületének Szervezeti és Működési Szabályzata akként rendelkezik, hogy bizottsági tag a bizottság ülésén személyesen vagy helyettes útján vesz részt. A bizottsági tag távolléte esetére csak ugyanazon bizottság tagjának adhat eseti képviseleti megbízást.

Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés e) pontja kimondja, hogy a helyi képviselő-testület törvény keretei között önállóan alakítja ki a szervezetét és működési rendjét.

Az Ötv. több rendelkezése kifejezett szabályozást tartalmaz egyes helyi önkormányzati szervek helyettesítéséről, mint például a polgármester esetében az alpolgármester, a jegyző esetében az aljegyző. Az Ötv. a bizottság tagjainak helyettesítéséről nem rendelkezik. Az Ötv. 22-29. § rendelkezései határozzák meg a helyi képviselő-testület bizottságai működését, tagjainak megválasztását. Mivel a helyi képviselő-testület bizottságai törvényi szabályozás alatt állnak, a testület rendeletalkotási szabadsága ebben a tárgykörben korlátozott: törvényi keretek között szabályozhat rendeletében.

Az SZMSZ vizsgált rendelkezésének a „vagy helyettes útján” szövegrész és a bizottsági ülésre szóló eseti képviseleti meghatalmazás ellentétes az Ötv. 16. § (1) bekezdésével („a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot”).

Továbbá az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközik, mely így szól: a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.

Az SZMSZ törvénybe ütköző rendelkezéseit az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

399/H/2004 AB határozat

Az Alkotmánybíróság az önkormányzati rendelet 55/A. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az indítvánnyal támadott rendelkezés a települési képviselők tevékenységének elősegítése érdekében a frakciók részére az önkormányzat illetékességi területén helyiséghasználatot biztosít.

Az indítványozó álláspontja szerint az a tény, hogy a helyiséghasználatra csak azon pártok és szervezetek frakciói jogosultak, amelyek a helyi önkormányzati képviselők választásán jelölő szervezetként indultak és a választások eredményeként képviselethez is jutottak, alkotmányellenes. Úgy véli, hogy a rendelkezés sérti az Ötv. 19. § (1) bekezdését, ezért az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközik.

Az Ötv. 19. § (1) bekezdés alapján a települési képviselők jogai és kötelezettségei azonosak. Nincs törvényi előírás a képviselőcsoportok alakítására, így a képviselő-testület szabadon dönthet e kérdésben. Döntésében azonban biztosítania kell a képviselők számára az azonos jogok, kötelezettségek gyakorlását.

A képviselő-testület tagjai, a helyi képviselők az adott önkormányzat szervezeti és működési szabályzatában meghatározott módon alakíthatnak frakciókat. Az önkormányzati rendelet

támadott rendelkezésében a települési képviselők tevékenységének elősegítése érdekében, az önkormányzat illetékességi területén, a képviselőhez jutott szervezetek és pártok frakciónak biztosított helyiséghasználatáról szóló rendelkezés nem ellentétes a települési képviselők jogállását szabályozó Ötv. 19. § (1) bekezdésével, így nem ütközik az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe. *A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.*

68/2009. (VI. 24.) AB határozat

Egy SZMSZ-beli szabályozás szerint ha az interpelláló képviselő az ülésen nincs jelen, az interpellációt visszavontnak, illetve az írásban kiosztott választ elfogadottnak kell tekinteni. A rendelkezés alkotmányellenes.

A rendelet egy fikciót tartalmaz, mert egyrészt a képviselők távollétét azonosítja a felvilágosítás kérésről való lemondással, másrészt a választ annak ellenére a képviselő által elfogadottnak tekinti, hogy erről a képviselő nyilatkozhatott volna.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a rendelet vizsgálat alá vont része ellentétes az Ötv. 19. § (2) bekezdés a) pontjába foglaltakkal (a települési képviselő a képviselő-testület ülésén a polgármestertől (alpolgármestertől), a jegyzőtől, a bizottság elnökétől önkormányzati ügyekben felvilágosítást kérhet, amelyre az ülésen – vagy legkésőbb tizenöt napon belül írásban – érdemi választ kell adni), ezért azt, mint magasabb szintű jogszabállyal ellentétes önkormányzati rendeleti szabályt, az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésére tekintettel megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a rendeletnek a képviselő-testületi ülés vezetésére, az ülésen való hozzászólásokra vonatkozó szabályait vizsgálta. Az SZMSZ alapján ha a napirendhez több felszólaló nincs, az elnök a vitát lezárja. *„A vita lezárását napirendi pontonként és képviselőcsoportonként a frakcióvezető vagy az általa megbízott személy, illetve a független képviselő, legfeljebb egy-egy alkalommal javasolhatja, e kérdésben a Közgyűlés vita és felszólalás nélkül határoz. A javaslat megszavazása esetén a hozzászólásra jelentkezett képviselők hozzászólási jogukat elveszítik.”*

Az Alkotmánybíróság kifejti, hogy a hozzászóláshoz való jog nem abszolút jog. Azonban a vita olyan lezárásával, amely a már hozzászólásra jelentkezett képviselőket megfosztja a hozzászólási lehetőségtől, alapvetően és lényegesen korlátozza azt az alapvető képviselői jogot, mely a képviselő-testület döntéseinek előkészítésében való részvételre, illetve a helyi közügyek megvitatására vonatkozik. A vita lezárása után ugyanis szavazás következik, a képviselő annak ellenére nem mondhatja el a véleményét, hogy azt korábban jelezte az ülést vezető elnöknek. Ez a fajta vitalezárási szabály megfosztja a képviselőt attól is, hogy az adott napirendi pont tárgyához módosító indítványt fűzzön.

Az Ötv. 19. § (1) bekezdésébe ütközés miatt, az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése alapján így alkotmányellenes szabályt az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

8. TISZTELETDÍJ

118/2009. (XI. 20.) AB határozat

A vizsgált SZMSZ a képviselő-testület bizottságai képviselő tagjai, illetőleg nem képviselő tagjai tiszteletdíjának mértékét eltérően határozta meg.

Az önkormányzati rendelet alapján a bizottság képviselő tagjának tiszteletdíja havonta 2.010 Ft, ezzel szemben a bizottság nem képviselő tagjának tiszteletdíja havonta 8.375 Ft. Az

Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ilyen mértékű megkülönböztetés alkotmányellenes, ugyanis nem érvényesül a jogegyenlőség alkotmányos követelménye.

A bizottság munkájában, működésében a tagok jogai, feladatai és kötelezettségei azonosak.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdéséből folyó alkotmányos követelmény (hátrányos megkülönböztetés tilalma), hogy a helyi önkormányzatok képviselő-testülete bizottságainak tagjai a polgármesteri tisztség ellátásának egyes kérdéseiről és az önkormányzati képviselők tiszteletdíjáról szóló 1994. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Pttv.) 15. § (1)-(3) bekezdés keretei között a bizottsági munkájukért azonos tiszteletdíjban részesüljenek.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkormányzati rendelet sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését (a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal), és a 70/A. § (1) bekezdését (a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.)

Az indítványban törvénysértésként szerepel még az a szabályozás is, mely szerint a tiszteletdíj mértéke meghaladja a törvényi felső határt, azaz az alapidj 45 %-át.

Az Alkotmánybíróság mindkét esetben megalapozottnak tekintette az indítványt, és az alkotmányellenes rendelkezéseket megsemmisítette.

Az önkormányzati rendeletben az alpolgármester tiszteletdíjának meghatározására nem került sor, holott a Pttv. 4. § (2) bekezdés b) pontja alapján a kettőezer, illetve annál több lakosú településen a képviselő-testület az alpolgármesternek tiszteletdíjat állapít meg, azaz kötelező tiszteletdíjat megállapítani. Jelen esetben több mint háromezer lakosú településről van szó.

Az Alkotmánybíróság ezek alapján megállapította, hogy az önkormányzati rendelet a Pttv. 4. § (2) bekezdés b) pontjával ellentétes, így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközés miatt alkotmányellenes, ezért a megsemmisítette.

9. SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK, GYERMEKVÉDELEM

9.1. Szociális ellátások

69/2009. (VI. 25.) AB határozat

Az érintett képviselő-testület a szociális tárgyú rendeletében (a továbbiakban: Ör.) a szociális igazgatásról és ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 43/B. § (1) bekezdésében írt rendeletalkotási felhatalmazás alapján szabályozta a méltányossági ápolási díj megállapításának feltételeit. A helyi rendelet támadott rendelkezései szerint nem állapítható meg ápolási díj az alábbi esetekben,

- a család jövedelmére tekintet nélkül, ha az igénylő munkaképes korú, de munkaviszonya, kereső foglalkozása nincs, kivéve ha munkaviszonya, kereső foglalkozása az ápolandó személy ápolása miatt szűnt meg,*
- van másik olyan hozzátartozója is, aki az ápolandó személy ápolására alkalmas és azt el tudja látni,*
- az igénylőnek munkaviszonya nincs ugyan, de vállalkozói igazolvány alapján vállalkozói tevékenységet folytat.*

Az alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány megalapozott, és határozatának indokolásában kifejtette, hogy az önkormányzati rendelet érintett rendelkezése ellentétes az Szt. 43/B. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 42. § (1) bekezdésével, amely taxatív módon felsorolja az ápolási díjra jogosultságot kizáró okokat, illetve ezen jogszabályhely d) pontjával. A sérelmezett rendelkezést az Alkotmánybíróság megsemmisítette.

48/2009. (IV. 24.) AB határozat

A képviselő-testület a szociális tárgyú rendeletében az Szt. 45. § (1) bekezdésében írt rendeletalkotási felhatalmazással élve szabályozta az átmeneti segély jogintézményét. *A kifogásolt rendelkezések értelmében önhibán kívüli rászorultság esetén adható átmeneti segély. A rendelet szerint önhibának minősül, ha a kérelmező vagy családtagjai rendszeresen élvezeti terméket, úgymint feketekávét, cigarettát, alkoholt fogyasztanak, a kérelmező vagy családtagjai felelőtlen költsékes életmódjuk miatt a család gazdasági létalapját elvonják.*

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Szt. nem adott felhatalmazást arra, hogy az önkormányzatok az átmeneti segély igénylésének törvényi feltételeit bővítsék, és így az önhibán kívüliséget, mint feltételt előírassák.

Az Alkotmánybíróság a rendelkezést megsemmisítette.

117/2009. (XI. 20.) AB határozat

Az érintett képviselő-testület gyermekjóléti és szociális ellátásokról szóló rendeletében az Szt. 50. § (3) bekezdésének felhatalmazása alapján megfogalmazta a méltányossági közgyógyellátás jogcímén megállapítható ellátás kritériumait. Az indítvánnyal érintett rendelkezések a rászorultságot előfeltételként megfogalmazták, ami a rászorultságot megelőzően meg kell határozni. Az indítvánnyal érintett rendelkezések a rászorultságot megelőzően meg kell határozni.

Az Szt. 50. § (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján az önkormányzat rendeletében az egy főre számított havi családi jövedelemhatárt úgy kell szabályozni, hogy az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150 %-ánál, egyedül élő esetén annak 200 %-ánál alacsonyabb jövedelmet, továbbá a havi rendszeres gyógyító ellátás költségének mértékéig az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25 %-át meghaladó összeget jogosultsági feltételként nem lehet előírni.

Az Alkotmánybíróság a határozatában megállapította, hogy a képviselő-testület az Szt. 50. § (3) bekezdésében adott felhatalmazáson túlterjeszkedett, amikor egy fogyasztási egységre vetítette a jogosultság alapját, ezért a szabályozás törvénytört.

81/2009. (VII. 10.) AB határozat

A képviselő-testület a szociális rendeletében az átmeneti segély folyósításának feltételeként írta elő, hogy „a háztartásban élők nem rendelkeznek az Szt. 4. § (1) bekezdés b) pontja szerinti vagyonnal”. Utóbb a helyi jogalkotó az indítvánnyal érintett rendelkezést úgy módosította, hogy a „háztartásban” szövegrész helyébe a „családban” szövegrész lépett.

Az Alkotmánybíróság eljárása során a módosított rendelkezést vizsgálta. Az átmeneti segély megállapításakor figyelembe vehető törvényi feltételeket az Szt. 45. §-a tartalmazza. E szakasz rendelkezései az önkormányzatok számára a törvényben meghatározottakon túli további feltételek megállapítására csak annyiban adnak felhatalmazást, hogy az átmeneti segély pénzügyi tevékenységnek nem minősülő kamatmentes kölcsön formájában is nyújtható, illetve az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi jövedelemhatár megállapításánál az önkormányzatnak rendeletében úgy kell szabályozni a jövedelemhatárt, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél,

egyedül élő esetén annak 150 %-ánál alacsonyabb nem lehet. Az Sztv. 7. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy a települési önkormányzat, tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles az arra rászorulóknak átmeneti segélyt, étkeztést, illetve szállást biztosítani, ha ennek hiánya a rászorulóknak az életét, testi épségét veszélyezteti. Az átmeneti segély a krízishelyzet megoldásának eszköze, vagyoni helyzetétől függetlenül kell biztosítani az önkormányzatnak. Az Alkotmánybíróság határozatában megállapította, hogy a képviselő-testület az Szt. 45. §-a által adott felhatalmazáson túlterjeszkedett amikor további feltételként előírta, hogy a családban élők nem rendelkezhetnek az Szt. 4. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott vagyonnal.

Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a méltányossági alapú közgyógyellátás rendeleti szabályozásával foglalkozott. *A képviselő-testület a törvényességi észrevétellel érintett rendeletében a méltányossági alapú közgyógyellátás intézményét akként szabályozta, hogy az jogosult erre a természetbeni ellátásra „akinek a havi rendszeres gyógyító ellátás költsége az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25 %-át meghaladja” és a törvényes keretek között megállapított jövedelemhatárok mellett „a kérelmezőre tekintettel ápolási díjat állapított meg.”*

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált helyi rendelet az Szt. 50. § (3) bekezdés b) pontjában foglaltakkal ellentétesen állapította meg a méltányossági alapú közgyógyellátás gyógyító ellátás költségére vonatkozó feltételt. A kérelmezőre tekintettel megállapított ápolási díjnak, mint szükséges feltételnek az előírása pedig olyan további feltétel, amelyre nem terjed ki az Szt. 50. § (3) bekezdésében írt rendeletalkotási felhatalmazás.

9.2. Gyermekvédelem

79/2009. (VII. 10.) AB határozat

A képviselő-testület gyermekvédelmi támogatásokról szóló rendeletének törvényességi észrevétellel érintett rendelkezése szerint meg kell vonni a gyermekvédelmi támogatásokat azoktól a szülőktől, akik a gyermekeiket nem járatták iskolába, illetve az iskolai életmódra felkészítő kötelező óvodai foglalkozásra, és ezzel a gyerek nevelését, értelmi, erkölcsi fejlődését veszélyeztetik.

Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította az önkormányzat fenti rendelkezését, és határozatának indokolásában kifejtette, hogy a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben (a továbbiakban: Gyvt.) kapott felhatalmazáson túlterjeszkedve, illetőleg felhatalmazás nélkül állapította meg a képviselő-testület a gyermekvédelmi támogatás megvonásának eseteit. A Gyvt. a gyermekvédelmi támogatások tekintetében kizárólag arra hatalmazta fel a települési önkormányzatok képviselő-testületeit, hogy rendeletben szabályozzák a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás mértékét (21. § (1) bekezdés). A hatáskörükbe tartozó ellátást kiegészíthetik és más pénzügyi támogatásokat is megállapíthatnak (18. § (2) bekezdés). A helyi önkormányzatok a hatáskörükbe tartozó ellátásoknál az igazolás és a nyilatkozat tartalmát, a benyújtás részletes szabályait, az elbírálás részletes szempontjait, a jövedelemszámításnál irányadó időszakot jogosultak megjelölni (131. § (1) bekezdés).

119/2009. (XI. 20.) AB határozat

Az érintett képviselő-testület a szociális tárgyú rendeletében (a továbbiakban: Ör.1) akként rendelkezett, hogy az önkormányzattal való együttműködés keretében az aktív korú nem

foglalkoztatott személy köteles a részére meghatározott önkormányzati közérdekű munkavégzést teljesíteni, valamint az önkormányzat által fenntartott közoktatási intézménybe járó tanköteles korú illetőleg iskolai életmódra felkészítő oktatásra köteles gyermekeit az intézményekbe járatni.

A képviselő-testület a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló rendeletét (a továbbiakban: Ör.2.) is módosította. A módosított rendelkezés szerint, meg kell vonni az önkormányzat által megállapított illetőleg folyósított rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt, a kiegészítő gyermekvédelmi támogatást, valamint a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást attól a szülőtől, akinek a gyereke a közoktatási intézmény figyelmeztetése ellenére igazolatlanul hiányzik az iskolából illetőleg az iskolai életmódra felkészítő kötelező óvodai foglalkozásról, és ezzel a szülő a gyermek nevelését, értelmi, erkölcsi fejlődését veszélyezteti.

Az Alkotmánybíróság határozatában megállapította, hogy az Szt. az indítvánnyal érintett aktív korúak ellátása tekintetében arra adott felhatalmazást, hogy az önkormányzatok rendeletben szabályozzák a rendszeres szociális segély feltételeként előírt együttműködés eljárási szabályait, a beilleszkedést segítő programok típusait és az együttműködés megszegésének eseteit (Szt. 37/D. § (3) bekezdése, 132. § (4) bekezdése). Az Szt. értelmében az együttműködés az együttműködésre kijelölt szervvel való kapcsolattartásra, képességfejlesztő, életmódformáló foglalkozáson, képzésben való részvételre terjedhet ki, melynek konkrét tartalmát a beilleszkedési program határozza meg és az ebben való részvétel írásos megállapodáson alapul (Szt. 37/D. § (1)-(2) bekezdés). Az Szt. nem adott felhatalmazást arra, hogy az önkormányzatok az együttműködés keretében teljesítendő további kötelezettséget írjanak elő, az ilyen tartalmú szabályozás törvénysértő.

A Gyvt. a pénzbeli ellátások vonatkozásában arra adott felhatalmazást, hogy a képviselő-testületek rendeletben szabályozzák a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás mértékét (Gyvt. 21. § (1) bekezdés), a hatáskörükbe tartozó ellátást kiegészíthetik és más pénzbeli támogatásokat is megállapíthatnak (Gyvt. 18. § (2) bekezdés), továbbá megállapíthatják a hatáskörükbe tartozó ellátásoknál az igazolás és a nyilatkozat tartalmát, benyújtásának részletes szabályait, az elbírálás részletes szempontjait, a jövedelemszámításnál irányadó időszakot (Gyvt. 131. § (1) bekezdés). Az Ör.2. sérelmezett rendelkezéseiben a képviselő-testület a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás, valamint a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megszűnésének a Gyvt.-ben szabályozottaktól eltérő, újabb esetét állapította meg. Mivel a Gyvt. kizárólag a felsorolt tárgykörökben adott felhatalmazást helyi jogalkotásra a képviselő-testület túllépte a jogalkotásra adott felhatalmazás kereteit. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálta a tankötelezettség teljesítése előírásának alkotmányosságát.

80/2009. (VII. 10.) AB. határozat

A képviselő-testület gyermekvédelem helyi rendszeréről szóló rendeletének indítvánnyal érintett szabályozása szerint nem állapítható meg rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, ha a kérelmező a helyszíni szemle lefolytatását szándékosan gátolja, vagy a szülő a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvényben meghatározott kötelezettségét megszegi.

Az Alkotmánybíróság határozatában kifejtette, hogy a Gyvt. azon túl, hogy kötelezően ellátandó feladatként fogalmazza meg a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás biztosítását (18. § (1) bekezdés b) pont, 94. § (2) bekezdés), több kérdésben rendelet alkotására is felhatalmazza az önkormányzatok képviselő-testületeit. Így a helyi önkormányzat rendeletben szabályozza a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás mértékét (21. § (1) bekezdés), a hatáskörébe tartozó ellátást kiegészítheti és más pénzbeli támogatásokat is megállapíthat (18. § (2) bekezdés), továbbá megállapítja a hatáskörébe tartozó ellátásoknál az igazolás és a

nyilatkozat tartalmát, benyújtásának részletes szabályait, az elbírálás részletes szempontjait, a jövedelemszámításnál irányadó időszakot (131. § (1) bekezdés).

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Gyvt. nem adott felhatalmazást arra, hogy az önkormányzatok a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás jogosultsági feltételeit szabályozzák, különösen arra nem, hogy azt szűkítsék. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az ilyen tartalmú önkormányzati rendeleti szabályozás ellentétes a Gyvt. előírásaival.

9.3. Intézményi térítési díj

590/D/2006. AB határozat

Az indítványozó alkotmányjogi panaszban kezdeményezte a megyei jogú város közgyűlése által szociális és gyermekvédelmi ellátások és támogatások tárgyában alkotott helyi jogszabály egyik rendelkezése alkotmányellenességének megállapítását. Az indítványozó azt sérelmezte, hogy az önkormányzati rendelet támadott rendelkezése a gyermekintézményi, étkeztetési térítési díj megfizetéséhez nyújtott támogatásra jogosultak köréből kizárta a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban és az emelt összegű gyermekvédelmi támogatásban részesülőket, ami diszkriminációt eredményezett.

Az alkotmányjogi panasz alapját képező ügy idején a Gyvt. a gyermekétkeztetés térítési díjához többféle támogatásra adott lehetőséget. A Gyvt. többek között felhatalmazta a nevelési-oktatási intézményt fenntartó helyi önkormányzatokat arra is, hogy rendeletben határozzák meg azokat a szabályokat, amelyek keretei között a nevelési-oktatási intézmény vezetője egyéni rászorultság alapján állapít meg kedvezményt a gyermekétkeztetés térítési díjának megfizetésére (162. § (5) bekezdés).

Az Alkotmánybíróságnak a diszkrimináció tilalmával kapcsolatos álláspontja szerint a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos, a tilalom arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell kezelnie. Az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy a megkülönböztetés tilalmába kizárólag az ütközik, ha az adott szabályozási koncepción belül vonatkozik eltérő szabályozás valamely csoportra, kivéve, ha az eltérésnek alkotmányos indoka van. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta: „az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság általános személyiségi jogával és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes”. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a diszkrimináció vizsgálatánál központi kérdés annak megállapítása is, hogy az adott szabályozás szempontjából kiket kell egy csoportba tartozónak tekinteni.

A kifogásolt szabályozás a gyermekintézményi térítési díj megfizetéséhez adható önkormányzati támogatás feltételeit állapította meg. Az Alkotmánybíróság szerint a rászorultság szempontjából nem tartoztak azonos csoportba az ugyanolyan vagyoni és szociális helyzetben lévő, de rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő – ekként az ún. normatív kedvezményre is jogosult – gyermekek és azok, akik ilyen támogatásokban nem részesültek. A különböző helyzetben lévők között pedig az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében megfogalmazott diszkrimináció tilalmának megsértése fel sem vetődik. Az Alkotmánybíróság egy hasonló tartalmú önkormányzati rendeleti szabályozás tekintetében korábban azt is megállapította, hogy a „helyi önkormányzat az általa nyújtott gyermekétkeztetési támogatás meghatározásánál köteles figyelemmel lenni a törvényben foglaltakra, s a törvényi szinten már elrendelt normatív térítési díjkezelésre. A helyi

önkormányzat ugyanakkor nem köteles arra, hogy a törvényalkotó által támogatottakat ismételt kedvezményben részesítse”.

10. EGYÉB TÁRGYBAN HOZOTT, ÖNKORMÁNYZATI JOGALKOTÁST ÉRINTŐ HATÁROZATOK

10.1. Vásár- és piactartás

77/2009. (VII. 10.) AB határozat

Egy városi önkormányzat régi, a 35/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: RVkr.) alapján alkotott rendeletét vizsgálta az eljárás során az Alkotmánybíróság. Azonban a vizsgálat megállapításokat tartalmaz az új 55/2009. (III. 13.) Korm. rendelettel (a továbbiakban Vkr.) összefüggésben is. A vásár- és piactartásról szóló helyi rendeletnek az eljárás során vizsgált rendelkezései: 1./ a piac területéről kitiltás, 2./ pótdíj szabályozása, 3./ helypénz és havi helyhasználati díj szabályozása.

1./ A RVkr. 2000. év szeptemberéig hatályos szövege lehetőséget biztosított a piac területéről kitiltás helyi rendeletben való szabályozására. A Vkr. Ilyen felhatalmazást már nem tartalmaz. A kereskedelemről szóló hatályos törvény a jegyzőt jelölte ki kereskedelmi hatóságként a Vkr. alkalmazásában.

2./ A pótdíj szabályozása a helyi rendeletben. Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. tv. (a továbbiakban: Áht.) rendelkezéseiből következően a helyi önkormányzat csak törvény felhatalmazása alapján állapíthat meg fizetési kötelezettséget, díj és bírság megállapítására pedig nem rendelkezik hatáskörrel. A vizsgált rendelkezésben a „pótdíj” azonban – a szabályozás jellegére tekintettel – nem az Áht. szerinti (hatósági eljárás során befolyt) díjnak, bírságnak minősül. Megfizetésére az az árusító köteles, aki a fenntartó önkormányzat által megállapított piaci, vásári szabályokat megszegi. A szankcionált magatartási szabályok az árusítás és terület-használat módját, a gyalogos- és gépjármű forgalmat, a többi árust nem zavaró tevékenységet kívánják biztosítani. A tárgyi pótdíj valójában szabálysértési pénzbírság, azonban a helyi rendelet nem rendelkezett konkrétan a szankcionált magatartások szabálysértéssé minősítéséről, így a rendelkezés ellentétes az Sztv. 1. §-ával.

3./ Helypénz mértéke, differenciálása és rendeletben való szabályozása. Az indítvány benyújtásakor hatályos RVkr. 6. § (3) bekezdése ekként fogalmazott: „[a] vásár rendezője, illetve a piac fenntartója az árusítást helypénz, a piaci árusító helyiségek (pavilon stb.) rendelkezésre bocsátása esetén bérleti díj fizetéséhez kötheti. Ezek mértékét a rendező (fenntartó) állapítja meg”. A hatályos Vkr. külön nem rendelkezik a helypénz megállapításának lehetőségéről, ez azonban következik a fenntartó jogi helyzetéből, aki ugyanis a helyhasználatot biztosítja a vásáron, piacon értékesítők számára a tulajdonában álló, vagy az általa bérelt, illetve használt területen.

A piaci, illetve vásári helyhasználat, amennyiben a helyi önkormányzat a fenntartó – bár nem azonos a közterület-használattal –, azzal rokonságot mutat. A helyhasználati díj az adott piaci (vásári) hely használatának, valamint a fenntartó által ezzel kapcsolatosan nyújtott szolgáltatásoknak az ellenértéke. A hely használatának ellenértékét ennek megfelelően a hely használatát befolyásoló tényezőkhöz kell igazítani, e körben a piac (vásár) fenntartója által nyújtott szolgáltatások, vagyis a használt hely nagysága, elhelyezkedése, jellege (például asztal biztosításával vagy anélkül), a használat módja (így például a keletkező kommunális hulladék mennyisége, amelynek elkülönített gyűjtését a fenntartó köteles biztosítani a Vkr.

alapján), időtartama stb. tényezők bírnak jelentőséggel. A helyi önkormányzat, mint a piac (vásár) fenntartója e szempontokra tekintettel akár differenciáltan, akár kedvezményes díjtételek kialakításával is megállapíthatja a helyhasználati díj mértékét. Azonban a helyhasználat értékét nem befolyásoló szempontok (mint például az árusított árucikkből származó magasabb bevétel) alapján megállapított kirívóan magas helyhasználati díj a piacon (vásáron) árusítók között olyan megkülönböztetést eredményez, amely ellentétes az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésével.

Utal végül az Alkotmánybíróság arra is, hogy az önkormányzat tulajdonában álló helyiség (jelen esetben: piaci árusító helyiség, pavilon) bérleti díját a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény 36. § (2) bekezdése alapján nem szabályozhatja az önkormányzat helyi rendeletben. Emellett megjegyzi az Alkotmánybíróság azt is, hogy bár az RVkr. a fenntartót felhatalmazta arra, hogy a helypénz (és piaci árusító helyiség esetén bérleti díj) mértékét megállapítsa, az RVkr. rendelkezéseiből sem következett, hogy rendeletben lett volna köteles ezek mértékéről rendelkezni. A hatályos magasabb szintű jogszabályokból sem következik, hogy a vásári, illetve piaci helypénz mértékét önkormányzati rendeletben (vagyis jogszabályban) kellene szabályozni.

10.2. Önkormányzati lakások bérlete

949/H/2004. AB határozat

Az indítványozó az önkormányzat tulajdonát képező bérlakásokról szóló rendelet azon rendelkezését támadta, mely szerint szociális helyzet alapján bérlakás juttatására nem jogosult a pályázó, amennyiben már egy másik önkormányzati lakás bérlője és a lakást nem bocsátja a tulajdonos rendelkezésére. Álláspontja szerint ez nem szociális jellegű feltételt támaszt a pályázókkal szemben.

Az Alkotmánybíróság szerint a vizsgált kitétel összefüggésbe hozható a szociális bérlakásra pályázó személy szociális helyzetével, rászorultságával, különösen vagyoni helyzetével, azon belül is lakáscélú elhelyezésre való jogosultságával, amire az önkormányzatnak a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (Lt.) 3. § (1) bekezdés keretei között alkotott rendeletét alapoznia kell. Amennyiben ugyanis a szociális bérlakásra pályázó személy saját jogcímen jogosult bérlakás igénybevételére, használatára; elhelyezése, lakhatása biztosított. A támadott rendelkezés arra szolgál, hogy kizárja a visszaélés lehetőségét, vagyis hogy a pályázó kétszeres „kedvezményt” vegyen igénybe azáltal, hogy szociális bérlakás-juttatásban részesül annak ellenére, hogy elhelyezését éppen az önkormányzat által korábban rendelkezésére bocsátott bérlakás biztosítja. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt elutasította.

90/2009. AB határozat

A helyi rendelet a lakás – rendeltetésszerű használatra való alkalmassá tételének feltételével történő – bérbeadását pályázat útján teszi lehetővé, így a nyertes pályázóval határozott idejű bérleti szerződést kell kötni. E szerződés megkötésének egyik előfeltétele, hogy a nyertes pályázó „a határozott idejű bérleti szerződés feltételeinek nem teljesítése esetére” közjegyzői okiratban a lakás kiürítésére kötelezettséget vállal.

Az indítványozó szerint az Lt. felmondásra vonatkozó szabályaitól nem lehet eltérni. Ehhez képest az önkormányzat – az Lt. szabályaitól eltérően – már akkor kötelezővé teszi a lakás

kiürítését, amikor a törvény által megállapított felmondási idő még nem telt le, s esetleg még vitatott, hogy érvényesen szűnt-e meg a bérleti jogviszony.

A lakásbérleti jogviszony törvény által szabályozott társadalmi viszony. A szabályokat a Ptk., valamint az Lt. tartalmazza. A helyi rendelet a lakásbérleti szerződés megkötésének feltételévé teszi, hogy a majdani bérlő közjegyzői okiratban a lakás kiürítésére vállaljon kötelezettséget. Az Lt. ugyanakkor nem támaszt ilyen követelményt a leendő bérlővel szemben. Ennek következtében a helyi önkormányzat nem is jogosult arra, hogy – az Lt. 3. § (1) bekezdésében szereplő felhatalmazástól eltérően – az Lt.-ben nem szereplő követelmény teljesítéséhez kösse a lakásbérleti szerződés megkötését, vagyis közjegyzői okiratban kiürítési kötelezettség vállalására kényszerítse a bérlőt. Az Lt. továbbá részletes szabályozást tartalmaz a lakásbérlet megszűnéséről és a bérlő – az Lt.-nek a lakásbérleti szerződés felmondásáról szóló rendelkezései alapján – nem köteles arra, hogy a felmondásra alapot adó kötelezettségseges esetére előre elkötelezze magát, hogy akár már a felmondást, illetve a felmondási határidő végét megelőzően kiüríti a lakását.

10.3. Adatvédelem

76/2009. (VII. 10.) AB határozat

Alkotmányellenes, ha egy önkormányzati rendelet nemcsak a helyi közügyek körébe tartozó, hanem magasabb szintű jogszabályokban rendezett társadalmi viszonyokat is szabályoz, illetve, ha képviselő-testület túlterjeszkedik a törvényben meghatározott rendeletalkotási felhatalmazáson. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) 33. § (2) bekezdése ugyanis csak arra ad felhatalmazást az önkormányzatoknak, hogy rendeletükben lehetővé tegyék az Nytv. 17. § (2) bekezdés b) pontjában meghatározott adatok átadását a képviselő-testület, a polgármester, a jegyző vagy a hivatal ügyintézőjének hatáskörébe utalt hatósági ügyekhez.

10.4. Lakásépítés és- vásárlás helyi önkormányzati támogatása

1128/H/2006. AB határozat

A települési önkormányzat képviselő-testülete rendeletet alkotott a lakásépítés- és vásárlás pénzügyi támogatásáról. A helyi rendelet Alkotmánybíróság előtt támadott rendelkezése: „A támogatás nyújtásának feltétele, hogy a támogatásban részesülő hozzájáruljon a támogatás erejéig az önkormányzat javára történő jelzálogjog, továbbá annak biztosítására elidegenítési és terhelési tilalom bejegyeztetéséhez a 2. §-ban szereplő ingatlanra.” Az indítványozó szerint olyan felhatalmazást törvényi előírás nem tartalmaz, amely az önkormányzatot feljogosítja arra, hogy rendeletében zálogjog keletkezését, illetve elidegenítési és terhelési tilalmat előírjon. Az indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben – például parkolási díjtartozás, mint követelés esetében vagy lakás bérbeadásának feltételeként a lakás éves bérleti díjának megfelelő összegű óvadék elrendelése esetében – megsemmisítette a zálogjogot keletkeztető helyi rendeleti szabályozást. A jelen esetet két körülmény különbözteti meg az előzőektől.

1./ Jelen esetben a vizsgált helyi rendelet jelzálogjogra vonatkozó rendelkezései nem a jelzálogjog jogszabállyal való alapításaként értelmezendők, hanem egy jövőbeli szerződés kikötéseként. A rendeleti szabályozás egy szerződéses feltételrendszer állapít meg, amely megfogalmazza a támogatás nyújtásának feltételeit és a támogatás felhasználásnak módját,

továbbá annak a következményét is, ha a támogatást nem a meghatározott célra használják fel. Az önkormányzat, mint szerződő fél általi kikötés általánosan elfogadható egy támogatás jellegű szerződés esetében, és a kérelmező által is indokoltan vállalható feltétel, hiszen számára kamatmentes kölcsön, illetve ingyenes pénzeszközök nyújtása történik.

2./ Az Alkotmánybíróság minden esetben vizsgálta a helyi önkormányzatok rendeletalkotási jogkörét. A korábbi esetekben (parkolási díj, lakásbérletnél kikötött óvadék) az önkormányzat a felhatalmazás keretét túllépte. A jelen esetben rendeletét az önkormányzat helyi közügy szabályozásaként az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében biztosított jogkörében eljárva alkotta meg. Az önkormányzati helyi támogatás fogalmát az Lt. 91/A. § 22. pontja szabályozza és a vizsgált helyi rendeleti szabályozás nem ellentétes az Lt. fogalom meghatározásával, mint magasabb szintű jogszabályi rendelkezéssel.

11. EGYÉB, MAGASABB SZINTŰ JOGSZABÁLYHOZ KAPCSOLÓDÓ HATÁROZATOK

11.1. A helyi önkormányzatokról szóló törvény

404/B/2006. AB határozat

Az indítványozó beadványában hatásköri összeütközés megszüntetését kezdeményezte. Az indítványban rámutatott arra, hogy a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 92. §-ának (6) bekezdése a képviselő-testület hatáskörébe utalja az önkormányzat belső ellenőrzési tervének jóváhagyását, ugyanakkor a költségvetési szervek belső ellenőrzéséről szóló 193/2003. (XI. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormr.) 18. §-a szerint a költségvetési szerv vezetőjének hatáskörébe tartozik a költségvetési szerv belső ellenőrzési tervének jóváhagyása. Az indítványozó álláspontja szerint ellentétes a jogbiztonság követelményével az, hogy az Ötv. 92. § (5) bekezdése és (11) bekezdésének b) pontja között nincs összhang. A 92. § (5) bekezdése ugyanis kötelezővé teszi az önkormányzatok által felügyelt költségvetési szervek ellenőrzését a belső ellenőrzés keretében, a (11) bekezdés b) pontja ellenben erre csak lehetőséget ad.

Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította, mivel álláspontja szerint az Ötv. 92. § (6) bekezdése és a Kormr. 18. §-a közötti kollízió nem állapítható meg. A helyi önkormányzat belső ellenőrzése keretében, annak belső ellenőrzést ellátó szervei, ellenőrei által végzett ellenőrzés terveit az Ötv. 92. § (6) bekezdése alapján a képviselő-testület, a költségvetési szerv vezetője által működtetett belső ellenőrzés terveit pedig a Kormr. 18. §-a alapján a költségvetési szerv vezetője hagyja jóvá.

Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett azt is, hogy az Ötv. 92. § (5) bekezdésének második mondata és (11) bekezdésének b) pontja közötti ellentmondás eredményez-e alkotmányellenességet. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az azonos szintű jogszabályi rendelkezések közötti összhang hiánya önmagában nem eredményez alkotmányellenességet. Az ilyen rendezés alkotmányellenessé csak akkor válik, ha az egyben az Alkotmány valamely rendelkezésének sérelmével is együtt jár.

11.2. A közoktatásról szóló törvény

657/B/2004. AB határozat

Az indítványozó a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Közokt. tv.) 102. § (12) és (13) bekezdéseinek hatályon kívül helyezését kérte. Az indítványozó szerint sérti az önkormányzatok alapvető jogait a Közokt. tv. azon rendelkezése, amely alapján – nemzeti, etnikai nevelésben közreműködő intézmény esetén – a fenntartó önkormányzatnak az intézmény átszervezésével, költségvetésének elfogadásával, annak módosításával, a szakmai munka értékelésével, illetve a vezető megbízásával kapcsolatos döntéséhez be kell szerezni a kisebbségi önkormányzat egyetértését. Az intézmény költségvetésének elfogadásához és ezen keresztül a helyi költségvetési rendelet megalkotásához megkövetelt egyetértési jog quasi jogalkotási hatáskört biztosít a kisebbségi önkormányzatoknak.

A jogalkotási eljárásban alkalmazott egyetértési jog tekintetében az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint annak van jelentősége, hogy az egyetértési joggal felruházott szervezet az alkotmányból származó jogalkotási felhatalmazással rendelkezik-e. Az Alkotmánybíróságnak az indítvánnyal kapcsolatban azt kellett vizsgálnia, hogy a kisebbségi önkormányzatok által gyakorolható egyetértési jog jogalkotásban való részvételnek minősül-e, és ha igen, akkor van-e erre alkotmányi felhatalmazása a kisebbségi önkormányzatoknak. Az Alkotmánybíróság az indítványt arra tekintettel utasította el, hogy a kisebbségi önkormányzatok egyetértési jogának alapjogi gyökere van. A Közokt. tv. 102. § (12) bekezdése ugyanis a kisebbségek Alkotmányban előírt védelméhez kapcsolódik.

157/B/2007. AB határozat

Az Alkotmánybíróság elutasította a Közokt. tv. 133. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt. Eszerint nem sérti a helyi önkormányzatoknak az önkormányzashoz való jogát az, hogy a nyolc évfolyamnál kevesebb évfolyammal működő általános iskolákat, illetve az olyan iskolákat, amelyekben a nyolcadik évfolyamos tanulók létszáma nem éri el a törvény mellékletében meghatározott minimális létszám ötven százalékát, tagintézményekké kell átalakítani. A kifogásolt rendelkezés nem jár olyan következménnyel, hogy az önkormányzat a közoktatást, mint közfeladatot nem tudja ellátni.

11.3. A köztisztviselők jogállásáról szóló törvény

767/B/2005. AB határozat

Az Alkotmánybíróság nem tartotta megalapozottnak, ezért elutasította a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 10. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt.

Az indokolás alapján nem alkotmányellenes az, hogy a törvényhozó jelentős számban állapít meg pályázat nélkül betölthető köztisztviselői tisztségeket.

318/B/2001. AB határozat

Az Alkotmánybíróság a munkáltató utasítási jogának terjedelmét vizsgálta a határozatban. Megítélése szerint a munkáltató utasítási jogának gyakorlása nem járhat olyan következményekkel, amely a beosztott Alkotmányban biztosított alapjogai sérelmét eredményezné. A lelkiismereti szabadsággal ellentétes munkáltatói utasítás végrehajtását a munkavállaló megtagadhatja.

454/B/2005. AB határozat

Az Alkotmánybíróság a Ktv. 26. § (2) bekezdésével kapcsolatos alkotmányossági kifogásokat vizsgálta meg e határozatában. A Ktv. említett szabálya a korábbi rendelkezésekhez képest szigorította a köztisztviselői I. besorolási osztályba kerülés feltételeit. Csak abban az esetben tette ezt lehetővé, ha a köztisztviselő a feladatkörére előírt szakirányú felsőfokú iskolai végzettséget szerzett. *Ezt a rendelkezést az indítványozók azért tartották alkotmányellenesnek, mert a törvényhozó az új szabályt az átmenetre történő felkészüléshez szükséges idő biztosítása nélkül léptette hatályba, és szerzett jogot vont el azáltal, hogy az új szabályt a tanulmányaikat 2005. február 1-jét megelőzően megkezdő köztisztviselőkre is kiterjesztette.*

Az Alkotmánybíróság az indítványokat elutasította. Megállapította, hogy a támadott rendelkezés a kihirdetést megelőző időre nem állapít meg kötelezettséget, és nem nyilvánít magatartást jogellenessé. Az I. besorolási osztályba kerülésre és az ezzel járó magasabb illetményre való jogosultság keletkezését a törvényhozó az előírt felsőfokú iskolai végzettség megszerzésének jogi tényéhez, nem pedig a tanulmányok megkezdéséhez kötötte, a hatályba lépést megelőzően jogosultságot szerzett jogalanyok besorolását pedig nem érintette.

11.4. Az Alkotmány értelmezése

55/2009. (V. 6.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság e határozatában az Alkotmány 21. § (2) bekezdésnek második fordulatát értelmezi, amely az Országgyűlésre vonatkozik. Az Alkotmány 21. § (2) így rendelkezik: „Az Országgyűlés állandó bizottságokat alakít tagjaiból, és bármely kérdés megvizsgálására bizottságot küldhet ki.” *Az indítványozó által vizsgálni kért alkotmányjogi probléma: A helyi önkormányzatok Alkotmány által biztosított autonómiája kizárja-e, hogy az országgyűlés parlamenti vizsgálóbizottságot küldjön ki önkormányzati feladat- és hatáskörbe tartozó helyi közügy vizsgálatára?*

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tartalmi értelemben vett alkotmányosság magában foglalja a hatalommegosztás elvét. A hatalommegosztás garancia rendszerének egyik fontos eleme a parlamenti bizottságok vizsgálati, ellenőrző funkciója, amely jelentős részben a végrehajtó hatalom ellenőrzését szolgálja. Az Alkotmány IX. fejezete szabályozza a helyi önkormányzatok jogállását, az önkormányzati autonómiát alkotmányos védelemben részesíti – elsősorban a Kormánnyal és a Kormány alá rendelt államigazgatási rendszerrel szemben. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a helyi közügyek körébe tartozó állami feladatok ellátását kivonta az Országgyűlés ellenőrzése alól. Az Országgyűlés széles szabályozási jogkörrel rendelkezik a helyi önkormányzatokat a helyi közügyek tekintetében megillető jogok és kötelezettségek meghatározásában. Az is megállapítható, hogy a Kormány tevékenysége csak a helyi közfeladatok ellátásával együtt vizsgálható. A parlamenti bizottság tényfeltáró tevékenységet végez, melynek alapján jelentést készít az Országgyűlés számára. A parlamenti bizottságok tevékenysége tehát nem korlátozza az önkormányzati autonómiát. Az Alkotmány helyi önkormányzatok jogállását szabályozó rendelkezései nem korlátozzák az Országgyűlésnek az Alkotmány 21. § (2) bekezdése második fordulatában szabályozott hatáskörét.

Készítette:

Felügyeleti és Igazgatási Monitoring Osztály
Kecskeméti Kirendeltség